



Sunnmøre i Framtida – Foresight prosess 2010

Sluttrapportering

Papirutgaven



BERREFJORD & THOMASSEN
www.bandt.no

Innhold

1. Sunnmøre i framtida - innledning	3
2. Sunnmøre i helhetlig perspektiv – om konsept og prosess	4
3. Utviklingen på Sunnmøre - det handler om befolkningen	6
4. Ståsted Sunnmøre 2010	8
5. Ytre krefter	13
6. Egne krefter	15
7. Hva kan skje fram mot 2030? Perspektiv og innfallsvinkel.....	19
8. Scenario Varsling: Sunnmøre filleristes	21
9. Scenario Visjon: Sunnmøre overbeviser	27
10. Strategisk respons – synspunktene fra samling 3	35
11. Strategisk respons – innspill til arbeidet i samling 4.....	40
12. Veien videre – oppsummering fra samling 4.	43
13. Innspill fra prosessleder, Geiranger 27.9.2010	46
VEDLEGG	48
VEDLEGG 1 – AGENDA FOR SAMLING 1 TIL 4	49
VEDLEGG 2 – YTRE KREFTER – FRA SAMLINGENE	52
VEDLEGG 3 – EGNE KREFTER – FRA SAMLINGENE.....	58
VEDLEGG 4 – VARSLING: SUNNMRØRE FILLERISTES – FRA SAMLINGENE.....	66
VEDLEGG 5 – VISJON: SUNNMRØRE OVERBEVISER – FRA SAMLINGENE.....	69
VEDLEGG 6 – STRATEGISK RESPONS – FRA SAMLINGENE	76

Samlet rapportering

Hva rapporteres

- Hovedmaterialet på nett; PC-interaktiv pr. 15.9.2010
- Sluttrapportering, PC-versjon Geiranger 27.9.2010
- Sluttrapportering, papirutgave, oktober 2010



1. Sunnmøre i framtida - innledning

Sunnmøre i framtida er et regionalt utviklingsprosjekt som skal bidra til å utvikle Sunnmøre som en bærekraftig bosteds- og arbeidsmarkedsregion.

Det har vært flere initiativ/prosjekter, både i næringsliv og i offentlig sektor, for å styrke regionen og gjøre Sunnmøre mer attraktiv. Ved å synkronisere og mobilisere ulike samfunnskrefter vil en styrke slagkraften i det regionale utviklingsarbeidet. Dette har nå resultert i etableringen av Sunnmøre i framtida, som ble vedtatt igangsatt på Sunnmørskonferansen 2009.

Formål:

Sunnmøre i framtida skal bidra til å øke slagkraften og kvaliteten i det regionale utviklingsarbeidet. Dette skal skje gjennom mobilisering av ulike samfunnsaktører, godt samspill og kommunikasjon, idémyldring, felles identitet og nye perspektiver for samfunnsutvikling.

Ønsket resultat:

I 2020 er Sunnmøre en av Norges mest attraktive og ledende regioner. Den har et internasjonalt konkurransedyktig næringsliv, har etablert seg som en felles bosteds- og arbeidsmarkedsregion, er en kunnskapsintensiv region og har utviklet sosiale og kulturelle tilbud som gir mangfold og gode opplevelser.

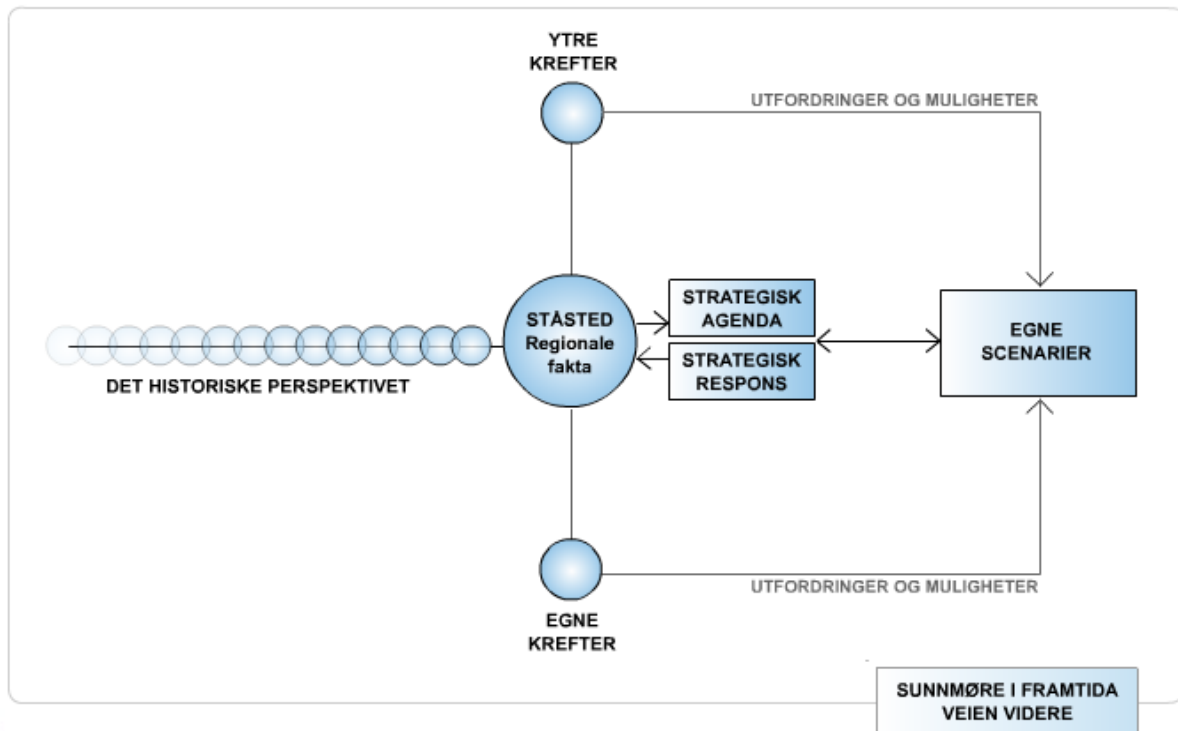
Denne rapporten omhandler foresight prosessen. Innenfor rammen av prosjektet Sunnmøre i framtida ble det satt i gang et utviklingsarbeid hvor vi gjennom en serie på fire samlinger våren og sommeren 2010 har drøftet

- Hva som kan skje med Sunnmøre i et 10-20 års scenarisk perspektiv, og
- Hvilke strategiske grep sunnmøringene kan velge for å influere på denne framtida.

Arbeidet ble forankret i et helhetlig perspektiv, og støttet seg på verktøyet senseNet@Stedsutvikling, utviklet av Berrefjord & Thomassen AS.

2. Sunnmøre i helhetlig perspektiv – om konsept og prosess

Det helhetlige perspektivet som ble anvendt er illustrert i figur 1. Den viser hovedmenyen i den PC-interaktive versjonen som ligger på internett under adressen til prosjektet Sunnmøre i framtida. I vedlegg 1 gis en oversikt over agendaene på de fire samlingene.



Figur 1 – Prosjektets helhetlige perspektiv

Kilde: senseNet@Stedsutvikling



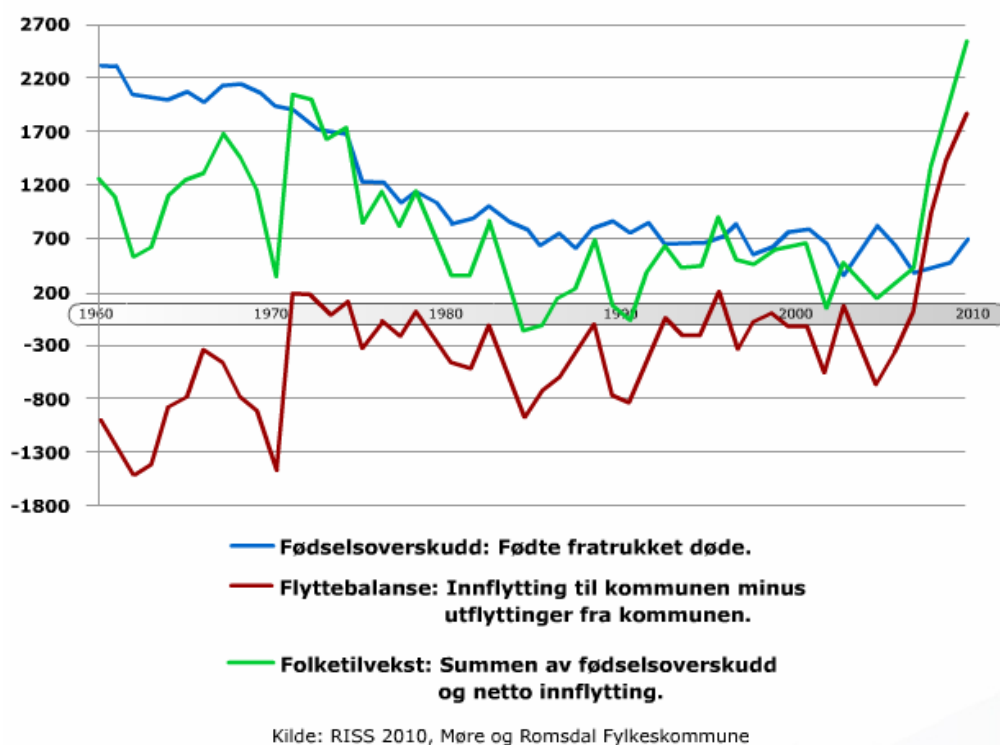
DET HANDLER OM BEFOLKNINGEN

Om det historiske perspektivet og ståsted 2010



3. Utviklingen på Sunnmøre - det handler om befolkningen

Utviklingen i fylkets befolkning de siste 50 årene ble valgt som indikator for å belyse det historiske perspektivet. Kurvene i figur 2 er basert på fylkeskommunens datapresentasjoner og analyser, og viser hvordan fødselsoverskuddet, flyttebalansen og folketilveksten har utviklet seg i Møre og Romsdal i denne perioden.



Figur 2 – Befolkningsutviklingen i Møre og Romsdal, 1960 – 2010

Fødselsoverskuddet (fødte fratrukket døde) siste tiåret var bare en fjerdedel av hva det var på sekstitallet. De seineste åra har det stabilisert seg på rundt 5-600 per år. Framskrivninger viser at det er om lag dette fødselsoverskuddet vi kan vente i kommende år.

Mens **Sunnmøre** på nittenseksti- og syttitallet hadde rundt regnet halve fødselsoverskuddet i fylket, har disse kommunene samlet hatt nærmere 90 prosent i det siste tiåret. For 50 år siden var det færre innbyggere på Sunnmøre enn i resten av fylket. I dag har Sunnmøre over 50 prosent; 133000 av fylkets 250 000 innbyggere.

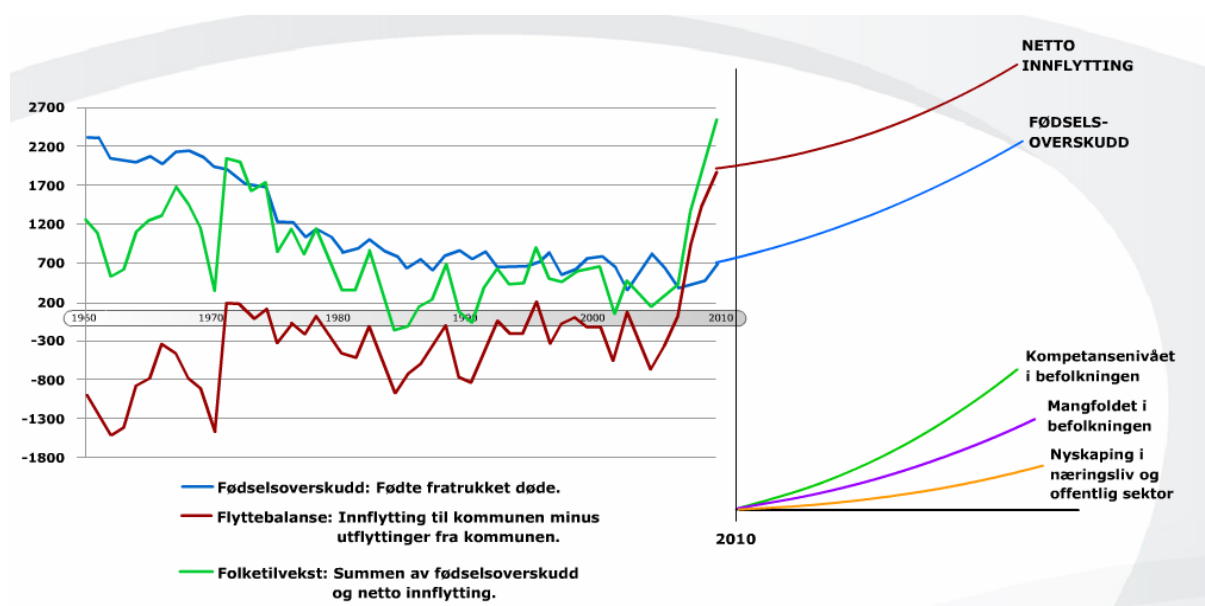
På to generasjoner, 1960 – 2010, er folketallsveksten i Møre og Romsdal 18,5 % - om lag det halve av landet. Det gjelder ikke for Sunnmøre. Her har folketallsveksten de siste 50 åra vært på høyde med landsgjennomsnittet.

To tredjedeler av den rekordhøye veksten på over 2500 nye innbyggere i Møre og Romsdal i 2009 skyldes tilflytting fra utlandet, alt vesentlig arbeidsinnvandring fra land som Polen, Latvia og Litauen.

Hva kan skje med befolkningen fram mot 2030?

Skulle Møre og Romsdal framstå som lite attraktiv for unge kvinner, og vi får negativ flyttebalanse for denne gruppen, er det nærliggende at fylket kommer til å få et negativt fødselsoverskudd. Vi trenger innflytting. Positiv flyttebalanse er en forutsetning for å møte behovet for arbeidskraft innen viktige fagområder i framtida.

Møre og Romsdal trenger kraftig vekst i arbeidskraft blant høyutdanningsgruppene, bare for å komme opp på landsgjennomsnittet.



Figur 3 – Utviklingen framover. Det handler om befolkningen. Sentrale indikatorer

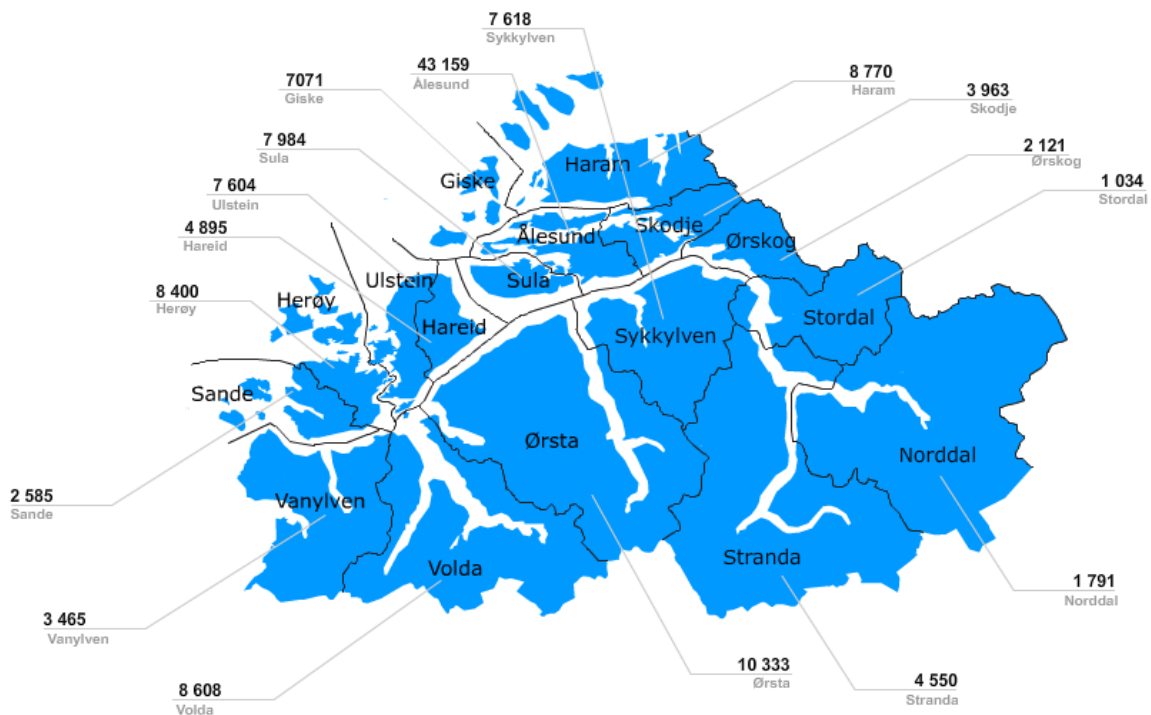
4. Ståsted Sunnmøre 2010

Sunnmøre består av 17 kommuner som ved inngangen til 2010 hadde til sammen 133 322 innbyggere. I dette kapitlet gjengis en serie faktiske opplysninger om denne kommuneregionen.

Innbyggertall 1.1.2010	133 322
Areal [km ²]	5 235
Middelsprognose innbyggertall 2030	148 275
Antall bedrifter	12 409

Tabell 1 - SUNNMØRE I SUM

Kilde: SSB, www.ssb.no



Figur 4 - Innbyggere pr 1.4.2010 fordelt på de 17 kommunene på Sunnmøre

Kilde: SSB

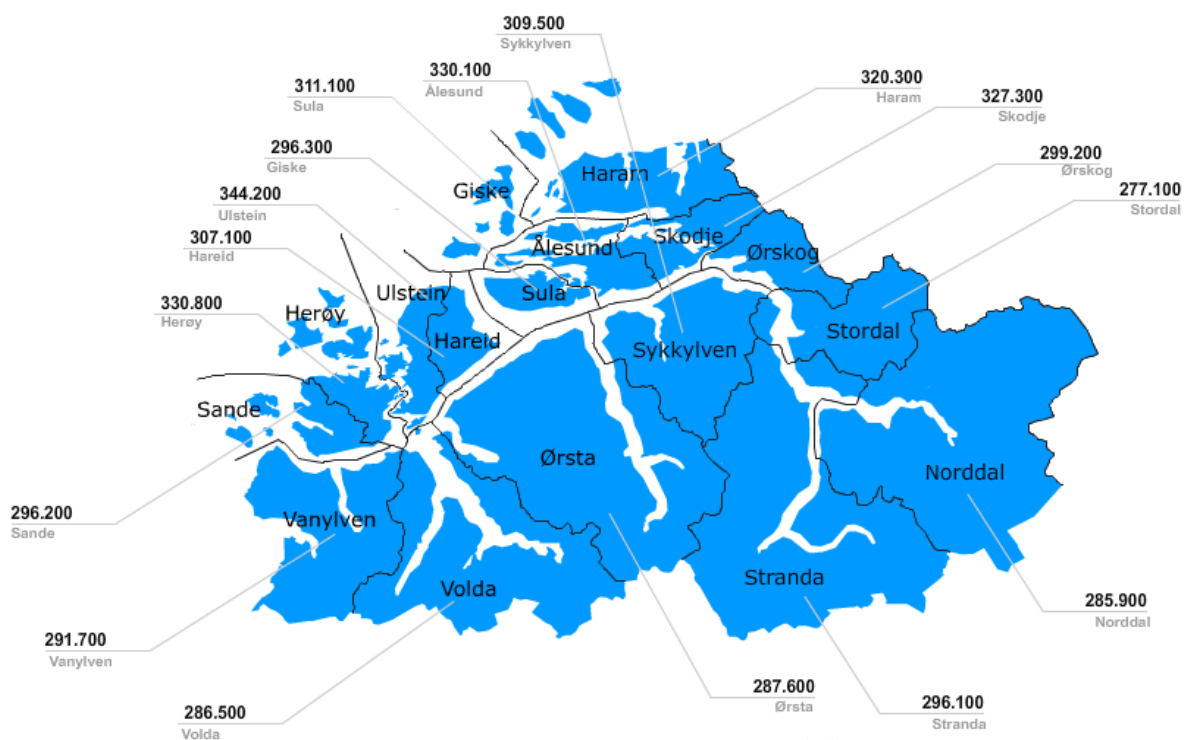
Aldersprofiler

Kommunenes demografiske situasjon, belyst med differansen mellom andel innbygger 0-15 år og andel innbyggere 70 år og over. Eksempel Utstein: 24,0 % 15 år og yngre - 9,1 % 70 år og eldre = 14,9

Vanylven	3,1
Sande	3,4
Stranda	4,4
Norddal	5,5
Haram	7,0
Ørsta	7,2
Ørskog	7,3
Volda	8,2
Stordal	9,4
Herøy	9,6
Hareid	9,7
Ålesund	10,1
Sykkylven	10,5
Sula	11,4
Giske	13,5
Skodje	14,8
Ulstein	14,9

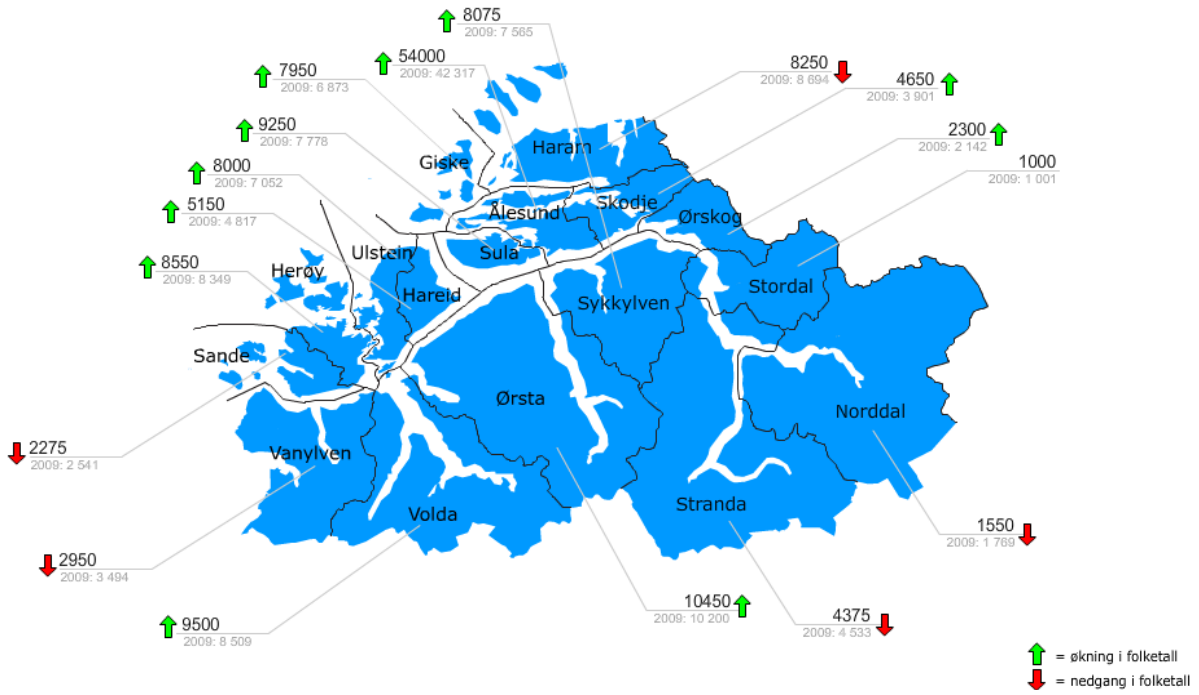
Kilde: Fylkesstatistikk Møre og Romsdal 2009
www.mrfylke.no/statistikk

Figur 5 – Aldersprofiler i kommunene

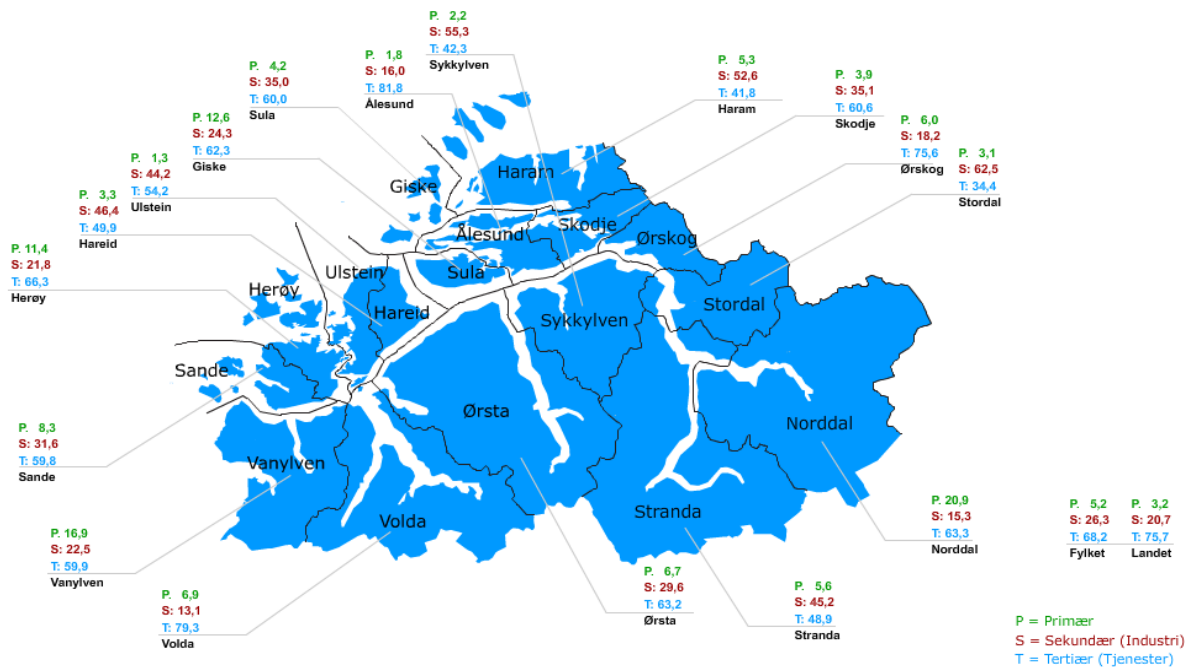


Kilde: Fylkesstatistikk Møre og Romsdal 2009
www.mrfylke.no/statistikk

Figur 6 – Inntektsnivå - Bruttoinntekt pr innbygger - kommunenivå



Figur 7 - Middelprognose innbyggertall 2030 - kommuner
Pilene angir positiv eller negativ endring i folketall i forhold til 2009



Figur 8 - Næringsstruktur
Andel [%] for Primær, Sekundær, Tertiær næringer

KOMMUNESENTRA	
Giske	Valderøy
Haram	Brattvåg
Hareid	Hareid
Herøy	Fosnavåg
Norddal	Valldal
Sande	Larsnes
Skodje	Skodje
Stordal	Stordal
Stranda	Stranda
Sula	Langevåg
Sykkylven	Sykkylven
Ulstein	Ulsteinvik
Vanylven	Fiskåbygd
Volda	Volda
Ørskog	Sjøholt
Ørsta	Ørsta
Ålesund	Ålesund

Figur 9 – Kommunesentra på Sunnmøre



SUNNMØRE ER UTFORDRET !

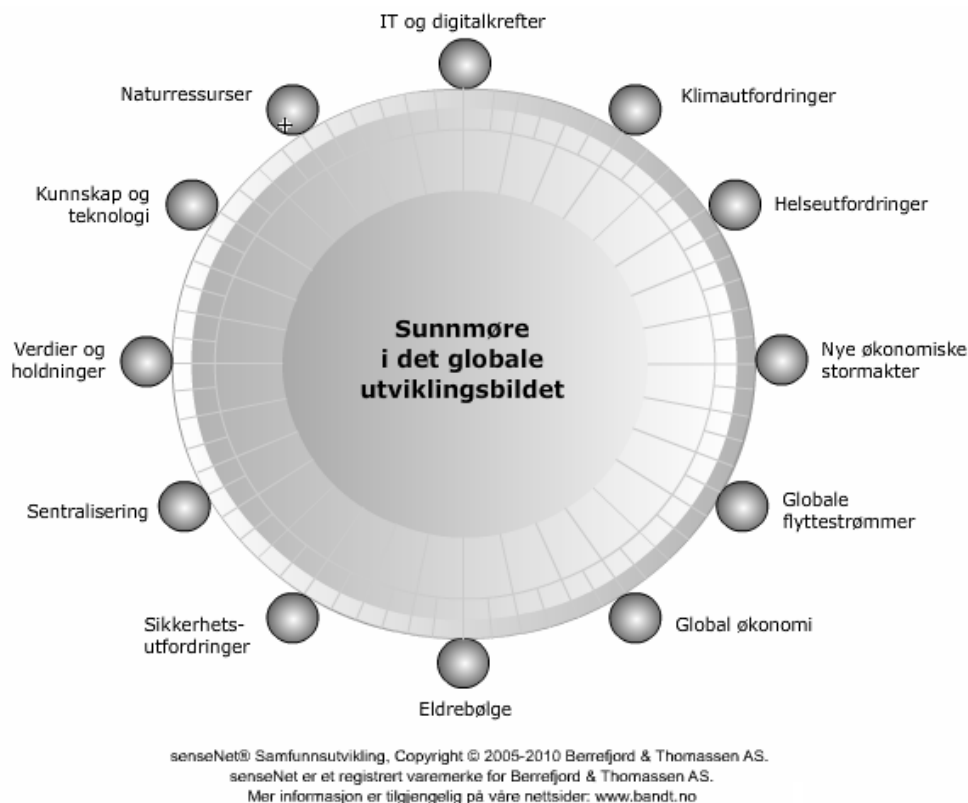
Om ytre krefter og egne krefter



5. Ytre krefter

Ved inngangen til 2010: Hvordan oppfatter vi situasjonen når vi retter blikket mot de ytre kreftene? Nasjonene i verden befinner seg nå i etterkant av FN's klimakonferanse som ikke førte fram. Vi har å gjøre med økonomiske stormakter som må finne ut av det med hverandre i kjølvannet av en internasjonal finanskriser. På norsk hold har vi en industri som møter svakere vekstimpulser fra virksomheten på norsk sokkel.

Hva kan skje; hvilke globale krefter, sammenhenger, spenninger og trender kan Sunnmøre stå overfor? Her presenterer vi vår Radar basert på det vi oppfatter som de 12 viktigste drivkrefter og utfordringer. En gjennomgang av Ytre krefter resulterer i en oversikt over muligheter og trusler som igjen inngår som elementer i en SWOT-analyse av regionen.



Figur 10 – Sunnmøre i det globale utviklingsbildet - Radaren

Her følger noen korte observasjoner om hvordan disse faktorene kan tenkes å utvikle seg. I den PC-interaktive versjonen er observasjonene supplert av et mer fylldig bakgrunnsmateriale knyttet til hver av de 12 faktorene.

Klimautfordringer	Klimautfordringene blir mer og mer merkbare
Helseutfordringer	Livsstil fører til flere og flere kronisk syke
Nye økonomiske stormakter	Utviklingen i Kina og de andre nye vekstlandene forandrer det politiske verdenskartet
Globale flyttestrømmer	Stadig flere ønsker å flytte eller må rømme fra landet sitt

Global økonomi	Velferden til stadig flere mennesker veves sammen og blir direkte avhengig av utviklingen i internasjonale markeder
Eldrebølge	Eldrebølgen skjerper kravet om produktivitet i arbeidslivet
Sikkerhetsutfordringer	Verden og der vi bor kan bli tryggere, men det er langt fra sikkert
Sentralisering	Sentraliseringen går sin gang og byene vokser
Verdier og holdninger	Det blir mer nærkontakt og spenninger mellom ulike kulturer, verdier og livssyn
Kunnskap og teknologi	Ny kunnskap og teknologi vil fortsette å overraske, glede og skremme oss
Naturressurser	Mange med sterke interesser vil ønske mer kontroll over ressurser som olje, gass, ferskvann, matjord og arealer
IT og digitalkrefter	Spredningen av internett er starten på endringsprosesser i nær sagt alle deler av samfunnslivet

Oppsummert - Sunnmøre er utfordret

De ytre kreftene ble drøftet i de to første samlingene, og synspunktene som kom fram er sammenfattet i disse punktene. I vedlegg 2 gjengis et mer fylldig referat fra drøftingene.

- Sentraliseringen til Osloområdet og de største byene taper Sunnmøre for viktig yngre arbeidskraft. Mange kommer ikke tilbake.
- Eldrebølgen kan bli en for tøff utfordring for kommuner på Sunnmøre.
- Sunnmøre trenger flere konkurransedyktige bedrifter i tjenestesektoren og i de nye næringene.
- Den digitale revolusjonen krever nyskaping og radikale omstillinger i hele arbeidslivet på Sunnmøre.
- Klimautfordringen presser fram grønnere teknologi som gir Sunnmøre nye industrielle muligheter.
- Utviklingen i fremvoksende økonomier, som Kina og Brasil, blir stadig viktigere for industrien på Sunnmøre.

Samlingene har videre slått fast at visjonen om et framtidig Sunnmøre på offensiven ikke kommer av seg selv. Den må følges opp med handling. Sunnmøringene må opptre mer samlet. De må samarbeide tettere, mer målrettet og mer effektivt.

”Den økonomiske geografien i Norge vil endre seg de neste 10-15 årene. Vårt kostnadsnivå og den realøkonomiske krisen ute vil sette arbeidsplasser og næringslivet i industrisamfunn under press.

Tap av arbeidsplasser vil kunne ramme hardest der industrien veier tyngst. I de ti mest typiske industrikommunene Vestre Toten i Oppland, Lund i Rogaland, Fusa i Hordaland, Årdal i Sogn og Fjordane, **Ulstein, Hareid, Sykkylven, Stordal og Haram i Møre og Romsdal** og Verran i Nord-Trøndelag står den lokale industrien for mer enn en tredel av samlet sysselsetting.”

Sentralbanksjef Svein Gjedrem – Årstalen 11. februar 2010

6. Egne krefter

Samlingene drøftet egne krefter i form av sterke kort og svake kort, samt hvilke utviklingsmuligheter som ligger i disse kortene. Her følger oppsummeringene. I vedlegg 3 gjengis det mer fullstendige referatet.

Åtte sterke kort på hånden

- God omstillingsevne er vårt viktigste konkurransefortrinn.
- Vi har små flate organisasjoner, særlig i næringslivet.
- Vi er gode på samhandling innenfor næringslivet.
- Vi har avanserte teknologiske løsninger og produkter innen fiskerisektoren, maritim sektor, petroleumsvirksomheten og møbelproduksjonen.
- Sunnmøres fortrinn er at næringslivet her har blikk for nye lønnsomme produkter og løsninger.
- Industrien på Sunnmøre har en framtid; det må satses der vi er sterke.
- Havet vil fortsatt være en viktig fellesnevner og drivkraft i å skape Sunnmøre i framtida. Men vi må ha noe mer i tillegg.
- De attraktive fjellene, fjordene og kysten på Sunnmøre er et meget sterkt kort i opplevelsesmarkedene.

The image shows a presentation slide with a light grey background. On the left side, there is a list of 10 numbered points under the heading 'Innledning'. On the right side, there is a larger text block also titled 'Innledning' which describes the slide as an excerpt of development opportunities and includes instructions to click on the points on the left. At the bottom right of the slide, there are two navigation arrows: a double left arrow and a double right arrow.

<p>Innledning</p> <ol style="list-style-type: none">1. Sunnmøre er en attraktiv region2. Sunnmøre må samarbeide som én region3. Partene bør samles om felles mål4. Det bør utvikles en regional samhandlingsarena for næringsliv og lokale myndigheter5. Næringsutvikling i fokus6. Kompetanseutvikling i fokus7. Samferdselsinvesteringer i fokus8. Ålesund - byen og motorrollen i fokus9. Kvalitet i kommunesektoren i fokus10. Om den helhetlige vertskapsrollen	<p>Innledning</p> <p>Her er et utdrag av de viktigste utviklingsmulighetene arbeidsgruppene meldte inn.</p> <p>Klikk på hvert av punktene til venstre, eller bla gjennom alle ved hjelp av pilene under</p>
--	--

Figur 11 - Ståsted – Egne krefter – Utviklingsmuligheter
Utdrag fra arbeidsgruppens tilbakemeldinger

1. Sunnmøre er en attraktiv region

- Sunnmøre har et godt oppvekstmiljø. Trivelig og fungerende hverdagsliv og gode arbeidsmiljøer er et budskap for å få folk til å bosette seg på Sunnmøre.
- Vi kan bli flinkere til å vise mangfoldet; om hvordan ulike bransjer og kjennetegn ved regionen utfyller hverandre: Arbeidsliv, velferdstilbud, kultur, natur og fritidsmuligheter.

- Vi har allerede mange innflyttere, og vi trenger flere. Men vi kan ikke si at ”de skal bli som oss”; vi må spørre oss om hva den internasjonale arbeidstaker er interessert i.

2. Sunnmøre må samarbeide som én region

- Regionen må samarbeide for å få en sterk region; vi må se regionen under ett.
- Vi bør gjøre et skille mellom evne til å samarbeide og vilje til å samarbeide. Evnen er ofte til stede, mens det mangler tilstrekkelig vilje.
- Fokus på felles verdier, felles omdømme og identitet er viktig.
- Vi kan få et bedre samarbeid, men det krever tid og prosesser.
- Mentalitet er viktig. Vi trenger den konstruktive sunnmøringen; den som fokuserer på vekst og stå på vilje.

3. Partene bør samles om felles mål

- Partene må se at de er en del av noe større, med felles utfordringer og handlingsmuligheter.
- Partene må ha gjensidig respekt for hverandres ulike roller; og respekt for at man har ulike oppgaver og interesser å ivareta.
- Partene må se nytteverdien for egen del av å samarbeide om felles mål.

4. Det bør utvikles en regional samhandlingsarena for næringsliv og lokale myndigheter

- Det bør skapes en felles forståelse mellom politikere og næringsliv om regionens videre utvikling.
- Det er behov for gode møteplasser, felles arenaer og en felles agenda for politikere og næringsliv.
- Ett regionråd.
- Det er behov for å samhandle tettere i trekanten næringsliv, kommuner/ utviklingsaktører og kunnskapsinstitusjoner.

5. Næringsutvikling i fokus

- Vi har et sterkt næringsliv. Vi må synliggjøre mangfoldet i næringslivet, spisskompetansen i næringslivet og at vi har en industri som er livskraftig.
- Vi må dyrke det vi er gode på. Det er ikke bare tjenesteyting som skal vokse og utvikle seg; industrien er en nøkkelfaktor på Sunnmøre.
- Vi trenger troen på at det nytter å ta felles løft innenfor våre næringsklynger, da får vi det til! Tenke klynge og klyngesamarbeid, større klynger og tettere kontakt med forskning og utdanning.

6. Kompetanseutvikling i fokus

- Det er viktig å ha et godt tilbud om høyskoleutdanning i regionen. Vi må styrke videregående skole.

- Det er behov for tettere kontakt og utviklingssamarbeid mellom det kommunale skoletilbudet, videregående skole/fagutdanningen og høyskolene.
- Styrke kontakt og samhandling mellom utdanningsinstitusjonene og det lokale næringslivet.
- Fagutdanningen må ikke komme i skyggen av akademisk, høyere utdanning.

7. Samferdselsinvesteringer i fokus

- Gode veiforbindelser og effektive kommunikasjonsløsninger er viktigste virkemidler for å skape sterkere felles bosettingsområder og arbeidsmarkeder regionalt.
- Sunnmøre nord og sør hører sammen; fastlandssamband mellom Søre Sunnmøre og Ålesundsregionen er avgjørende for Sunnmøres framtid.

8. Ålesund - byen og motorrollen i fokus

- Ålesund er viktig som synlig samlingspunkt for å tiltrekke seg nøkkelpersoner.
- Ålesund – med bykjernen og Moa - har et ansvar for omlandet i rollen som regional motor.
- Ålesund er avhengig av Sunnmøre for å utvikle seg. Går det godt for Sunnmøre, går det godt for Ålesund - og omvendt.

9. Kvalitet i kommunesektoren i fokus

- Kommunestrukturen er utdatert i forhold til utviklingen i infrastruktur, bosetting og hvilke oppgaver kommunene må skjøtte framover.
- Effektiv kommunestruktur er viktig. Det kan innebære at noen står igjen på perrongen. Det kan ikke kreve konsensus. 2/3 må holde. Vi må være smidige.
- Det er behov for å skape sterkere fagmiljøer innen kommunal sektor gjennom et samarbeid mellom kommunene.
- Lokalpolitikerne bør samarbeide tettere med sine naboer om regionale utviklingsoppgaver.
- Vi trenger flere statlige og kommunale arbeidsplasser for å få bredde og dybde nok i arbeidsmarkedet til å være attraktiv for 2 inntekts familiene.

10. Om den helhetlige vertskapsrollen

- Det er helheten regionen kan tilby som teller når familier skal bestemme seg for om de flytte til Sunnmøre og slå rot: Skole, familiens samlede situasjon, kommunikasjoner i tillegg til jobbmulighet(e).
- Innflyttere må føle seg velkomne, både familier og de som kommer alene. De viktige årene er når innflyttere ennå ikke har bestemt seg for om de vil slå rot.
- Regionen har naturen som et attraktivt kort. Men natur og fritidsliv er ikke tilstrekkelig for å markedsføre Sunnmøre. Vertskapsrollen må inkludere langt mer enn det.



HVA KAN SKJE?

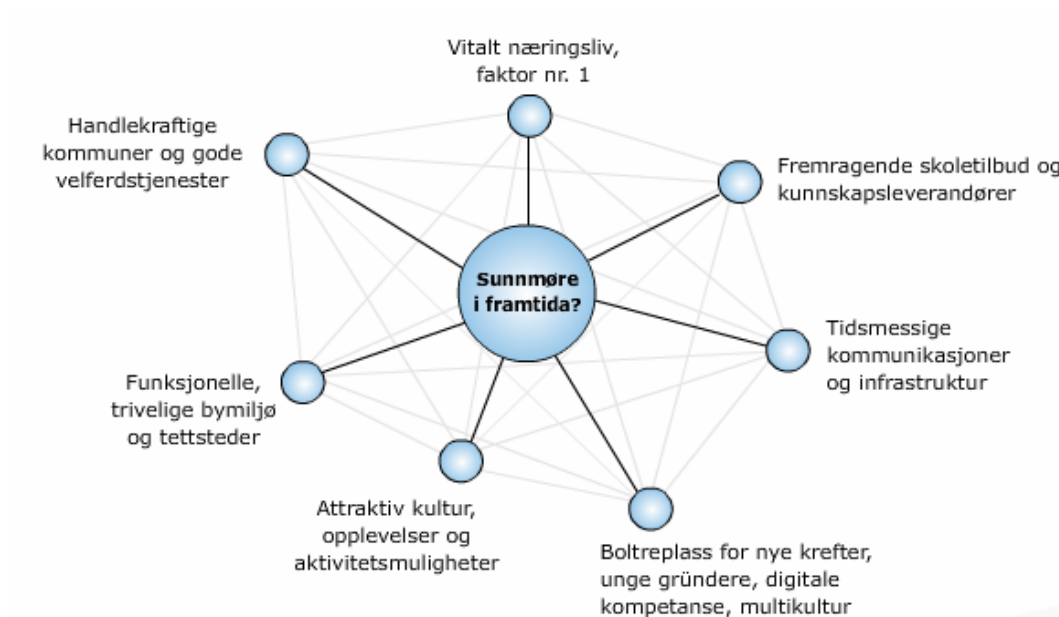
når Sunnmøre beveger seg videre innover
i framtida, i møte med disse kreftene, i
møte med mulighetene og varslingene?

Om egne scenarier

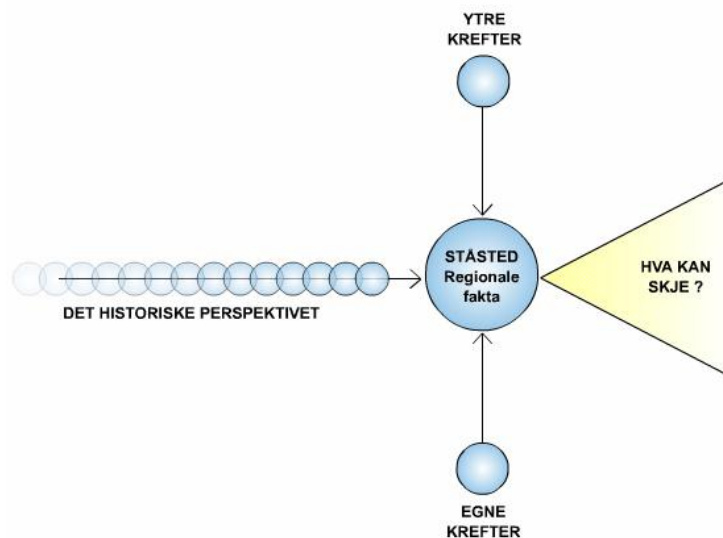


7. Hva kan skje fram mot 2030? Perspektiv og innfallsvinkel

I diskusjonene om hva som kan skje med Sunnmøre benyttet vi det helhetlige bildet som er illustrert i figur 12 som holdepunkt. Den viser hvordan vi kan oppfatte utviklingen i det sunnmørske samfunnet som en utvikling innenfor syv områder, der vi både fokuserer på hva som kan skje innen hvert av dem og på hvordan de utfyller hverandre og spiller sammen. Av de syv områdene er det ett som peker seg ut som særlig avgjørende; vitalt næringsliv er i dette perspektivet utviklingsfaktor nr. 1.

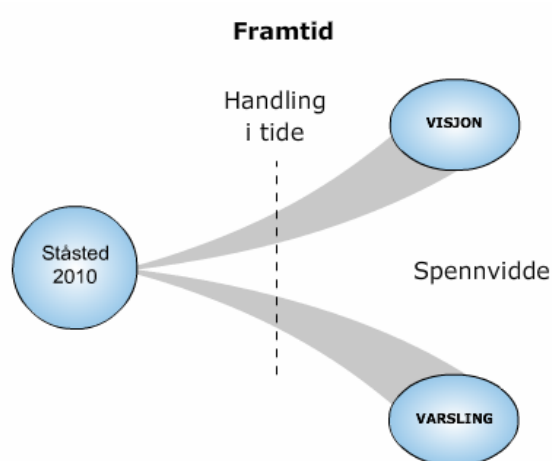


Figur 12 – Sunnmøre i framtida – de 7 utviklingsområdene



Figur 13 – Hva kan skje framover?

Grunnlaget for drøftingen om hva som kan skje ble basert – som illustrert i figur 13 - på vurderingen av utviklingen fram til i dag, på beskrivelsen av ståsted 2010, og på analysen av ytre og egne krefter. Deltakerne i samlingene ble i introduksjonen til gruppearbeidet bedt om å knytte diskusjonen til de syv områdene i figur 12 og se for seg et mulig positivt og et mulig negativt ladet framtidssbilde, som illustrert i figur 14.



Figur 14 – Framtid – spennvidden mellom visjon og varsling

Diskusjonene på samling 2 og 3 ga grunnlag for å beskrive to framtidssbilder. Disse fikk navnene

Varsling

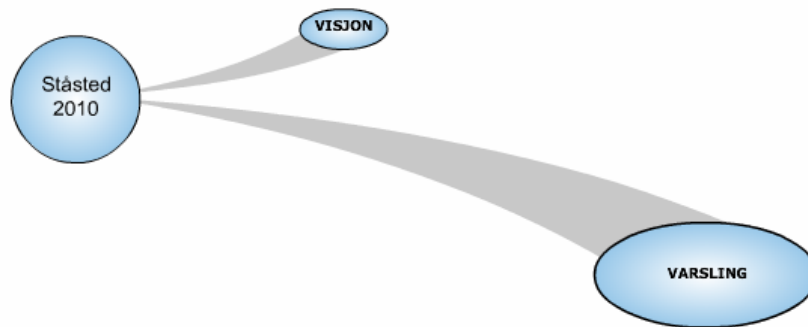
Sunnmøre filleristes

Visjon

Sunnmøre overbeviser

8. Scenario Varsling: Sunnmøre filleristes

Se også vedlegg 4 samt kortversjonen i presentasjonen, Geiranger, 27.9.2010.



Hvordan ser vi for oss et Sunnmøre i framtida som har sett bedre dager, når vi beskriver denne varslingen ved hjelp av våre syv utviklingsområder?

Vi er framme ved slutten av 2020-tallet. Sunnmøre har sett bedre dager. I forbindelse med markeringen av 30 års dagen for 150 års jubileet og kongebesøket i Ålesund, ble det gjort opp en status. Hva hadde egentlig skjedd, siden finanskrisen i 2008 hadde slått inn over Vestlandet og regionen?

Globaliseringen ble for sterk kost.

- Det verste var uforutsigbarheten. I turbulensen som fulgt i årene etter finanskrisen spratt det opp nye handelsbarrierer, og særlig i de vestlige markedene og hos de viktigste handelspartnerne for de norske eksportørene. Det rammet næringslivet på Sunnmøre hardt.
- Samtidig gikk de industrielle omstillingene sin raske gang, med overflytting av produksjonsoppgaver til de fremvoksende økonomiene. Etter som årene gikk ble også den industrielle kjernekompetansen flyttet ut.
- I denne prosessen viste næringsstrukturen seg å være for ensidig. Det gikk jevnt og trutt nedover med de industrielle posisjonene, uten at det var tilstrekkelig kraft og kreativitet til å komme seg over i de nye vekstnæringene.
- Da gikk det som det måtte gå. Sunnmøre kom på defensiven. Den økonomiske utviklingen i regionen kom stadig mer på etterskudd i forhold til hva som skjedde i de norske storbyene

Norge skjønnte for seint at kostnadene var helt i utakt.

- Alvoret i den realøkonomiske krisen som fulgte i kjølvannet av finanskrisen ble ikke tilstrekkelig oppfattet på sentralt hold. I stedet for å styrke eksportørenes konkurransevne bidro tiltakene til å øke kostnadene ved å produsere i Norge. Det ga

den sunnmørske industrien et hogg den aldri klarte å lege.

- Det sentrale statsapparatet bidro også med sitt. Stadig mer detaljerte og kompliserte regelverk drev konkurranseutsatt virksomhet ut av landet.
- Konsekvensene ble deretter. Kompetansen i bedriftene og kvaliteten i eksportproduktene klarte ikke å kompensere for disse nasjonale ulempene.
- Bedriftene fikk valget mellom å legge ned eller flytte ut. De fremste sunnmørske kapitalistene flyttet ut; de svakeste måtte slippe taket.

Sunnmøringene klarte aldri å samle kreftene

- Sunnmøringene hadde lyst, og de hadde gjort flere forsøk på å samarbeide tettere innen regionen. Men viljen ble aldri sterk nok. Til det viste den sunnmørske kulturen seg for individualistisk og lokalpatriotisk.
- Forsøkene hadde særlig sviktet i offentlig og kommunal sektor. I næringslivet ble de ofte tvunget av konkurransen til å samarbeide. I kommunene var ikke denne mekanismen like påtrengende. Og da den ble det, var det ikke mye kommunal handlekraft igjen.
- De små kommunene skyldte på de store; at de store ikke hadde tilstrekkelig raushet. Ålesund og de mellomstore skyldte på de små; at de små ikke viste nok forståelse for byenes betydning for regionen.

Basert på oppgaven og drøftingene fra samling 2 i Ulsteinvik, konverterer vi modellen til følgende tekstemner for hvert av de 7 utviklingsområdene (se figur 12 ovenfor).

Det beste fisket forsvinner og industrien svinner hen

Utflaggingen av enkeltaktiviteter undergravde helheten i de sunnmørske klyngene, og bidro til å svekke Sunnmøres industrielle konkurransevne.

De store næringslivsmotorene ble kjøpt opp av norsk storkapital og utenlandske interesser. Beslutningsmakten og den strategiske kompetansen ble flyttet til Oslo eller utlandet.

Den industrielle identiteten svant hen og ble ikke lenger noe spesielt kjennetegn for næringslivet på Sunnmøre.



Kampen om de stadig mer utsatte fiskebestandene spisset seg til. De sunnmørske båtene mistet det beste fisket.

Veksten i de nye tjenestenæringene ble stort sett rettet mot de lokale markedene. Sunnmøre hadde ingen mulighet til å erstatte reduksjonen i eksportinntekter med økt tjenesteeksport.

Skoler, høyskoler og forskningsmiljøer uten brodd

Det var tidlig et faresignal at omdømmet for læreryrket sank. Kvaliteten i den sunnmørske grunnskolen ble liggende under middels, og det ga ungdommen et dårlig utgangspunkt for sitt videre utdanningsløp.



De lokale forskningsmiljøene nådde ikke opp i konkurransen om de beste forskerne, og de ble aldri en reell utviklingspartner for de mest innovative industribedriftene. De klarte heller ikke å matche kompetansebehovene innen de nye næringene.

Erfaringskompetansen Sunnmøre hadde vært så sterk på, kom i skyggen av den akademiske kunnskapen. Dette svekket nyrekrutteringen og dermed utviklingsevnen til industrien på Sunnmøre.

Det hadde gått som det en gang ble sagt: Jentene drar til storbyene for å bruke sin høyere utdanning. Guttene tar fagutdanning. Så taper industrien i konkurransen og guttene drar etter jentene til storbyene, mens Sunnmøre blir sittende igjen med en gjeng gamlinger.

Veinett og kommunikasjoner på etterskudd

Sentraliseringskreftene ledet utviklingen av veinettet i retning vest – øst, mens prosjektene nord – sør ble skjøvet nedover på prioriteringslisten.

Utbyggingen av samferdselsnettene gikk ikke raskt nok til å utvikle en mer robust bosteds- og arbeidsregion på Sunnmøre



Monsterlinjene, den stadige rasfaren og bevisstheten om risikoen ved steder som Åkerneset bidro til å undergrave det sunnmørske reiselivsproduktet.

De nye kreftene styrer utenom Sunnmøre

Her er historien kort: Sunnmøre hadde rett og slett ikke nok å tilby de nye kreftene, som er ute etter å realisere sine muligheter i sterke, urbane, fargerike fagmiljøer.

Sunnmøringene var ikke de mest åpne for nye kulturer. Velkomsten innflytterne fikk var ofte kjølig og distansert.

De to forsøkene for en del år tilbake på å etablere en moské på Giske og et Buddha tempel i Skodje rant raskt ut i sanden.



Kjedelige, fargeløse Sunnmøre

Naturen viste seg som en lunefull alliert. Rasfaren, særlig på våren og i sommersesongen fram mot slutten av juni, ble hengende som en konstant trussel over reiselivsproduktet.

Kvaliteten i produktet sto heller ikke i forhold til prisen turistene måtte betale.

Mye skyldtes gjennomtrekken i arbeidsstokken og at rekrutteringen til yrket ble for mye preget av at de fleste reiselivsbedriftene forble sesongbaserte.

Kunst- og kulturmiljøet i Ålesund ble for spedt, og det klarte ikke å holde på de fremste talentene.

Kulturtilbudene i regionen hadde konkurrert hverandre i hjel. Alt skulle skje gjennom en kort, heseblesende festivalsesong der alle skulle fram med sine lokale tilbud.

Ellers i året var det stort sett lite liv, kjedelig og humørløst på Sunnmøre.

Ålesund og Sunnmøre i skyggen av hverandre

Ålesund fulgte i dragsuget av den industrielle svekkelsen. Byen tapte sin industrielle tilknytning og den klarte ikke å bygge en ny identitet tilpasset de nye næringene.

Det ble aldri interessant nok for talentfulle sunnmøring eller driftige innflyttere å satse på en framtid i Ålesund.

Drevet på defensiven ble Ålesund en by av typen ”seg selv nok”, mens omlandet og kommunene ellers på Sunnmøre svarte med å snu Ålesund ryggen.

Der en by som Haugesund lenger sør på vestkysten hadde klart å løfte Haugalandet til en



vinnerregion, hadde Ålesund og Sunnmøre klart å rote det til for seg selv.

Svake kommuner, svake velferdstilbud

Sentraliseringen innen de to store sektorene helse og høyere undervisning tappet Sunnmøre for viktig spisskompetanse.

Samtidig førte en utdatert kommunestruktur til at de fleste kommunene ikke nådde opp i konkurransen om den beste fagkompetansen.



Sunnmøre kom inn i et galt spor, der regionen år for år kom på etterskudd med kompetanseutviklingen som skjedde i de norske storbyområdene.

Resultatet ble stadig tydeligere: Det ble for få hender og for svak kompetanse i de lokale velferdstjenestene på Sunnmøre.



HVA ER ALTERNATIVET

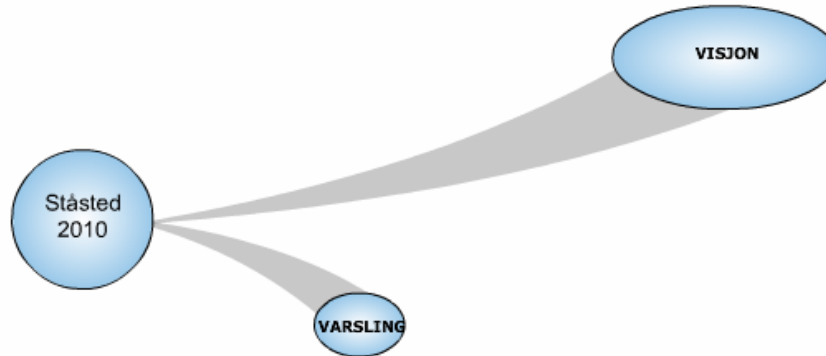
At sunnmøringene overbeviser!

Om Sunnmøringene som overbeviser



9. Scenario Visjon: Sunnmøre overbeviser

Se også vedlegg 5 samt kortversjonen i presentasjonen, Geiranger, 27.9.2010.



År for år overbeviste Sunnmøre mer og mer

Vi utvikler Sunnmøre i framtida

- Vi samarbeider fortsatt når vi kan og konkurrerer når vi må.
- Vi er kreative og tett på kundene.
- Vi har entusiasme og innovasjonsevne.
- Vi tiltrekker oss internasjonal spisskompetanse
- Vi snakker gjerne engelsk på arbeidsplassen.
- Vi er lokale, men ikke nødvendigvis lokalt eid.
- Vi har tydelige høvdinger som driver industribygging og tar samfunnsansvar
- Vi har sterk kommunal samhandling
- Vi er gode offentlige tjenesteleverandører
- Vi driver langsiktig påvirkning.
- Vi bygger ut fødeavdelingene

Basert på oppgaven og drøftingene fra samling 2 i Ulsteinvik, konverterer vi modellen i figur 12 ovenfor til følgende tekstemner for hvert av de 7 utviklingsområdene, figur 15.

Arbeidsregion I - Næringsutvikling

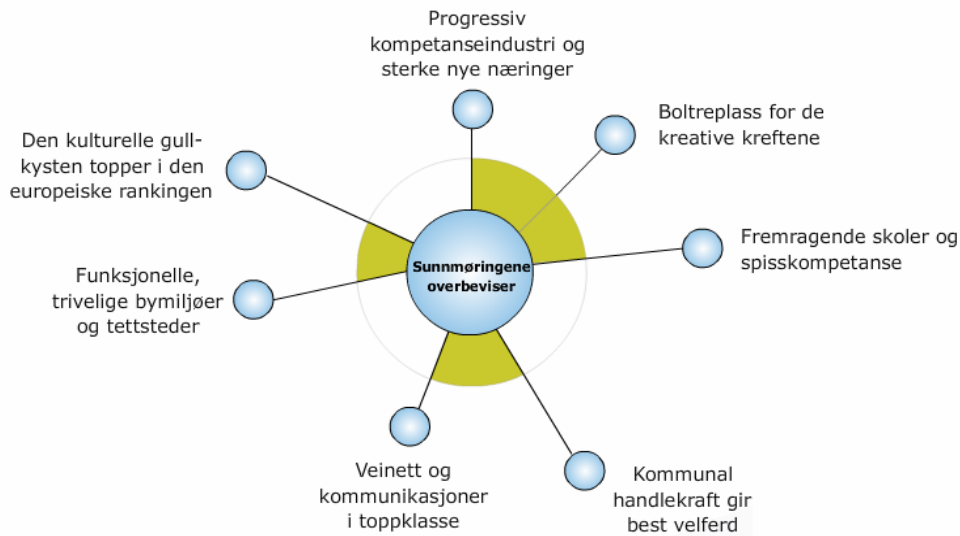
- Progressiv kompetanseindustri og sterke nye næringer
- Boltreplass for de kreative kreftene
- Fremragende skoler og spisskompetanse

Arbeidsregion II - Offentlig kvalitet

- Kommunal handlekraft gir best velferd
- Veinett og kommunikasjoner i toppklasse

Bostedsregion – beste sted å bo

- Funksjonelle, trivelige bymiljøer og tettsteder
- Den kulturelle gullkysten topper i den europeiske rankingen



Figur 15 – Sunnmøre overbeviser som bosteds- og arbeidsregion

Progressiv kompetanseindustri og sterke nye næringer

Vi er framme mot slutten av 2020-tallet, hva forteller situasjonen?

- Det konkurranseutsatte næringslivet er mer mangfoldig enn tidligere, og sammensatt av stadig mer spesialiserte nisjer der det de sunnmørske produktene ligger i tet.
- Kjennetegn for den sunnmørske industrien er at den klarer å skape lønnsom vekst. Den favoriseres av sine flate organisasjonsmodeller med korte beslutningsveier.
- Samtidig blomstrer utviklingsarbeidet i regi av en rekke vitale næringsklynger. Sterke, respekterte merkenavn hos kjøpekraftige, krevende og miljøbevisste kunder er nøkkelen.
- Her er også noen tydelige høvdingeier som leder an og tar samfunnsansvar med sterk interesse for industribygging og nye forretningsområder.
- Kjennetegn ellers: Kapitalen på Sunnmøre er risikovillig og svært kompetent. Den er oppfinnsom og dyktig til å ta kalkulert risiko. Den gambler ikke.
- Ikke bare den sunnmørske, men også norsk og utenlandsk kapital finner det attraktivt å investere på Sunnmøre. Det er vanlig at utenlandsk eierskap opptrer i partnerskap med lokale eiere.
- Engelsk er hverdagspråket i næringslivet, og det er mange som behersker de andre viktige forretningspråkene.
- Nisjeproduksjoner fordrer spisset kompetanse i internasjonal toppklasse. Det er ikke noe problem for de beste bedriftene i regionen. Slik Sunnmøre utvikler seg, er både arbeidsgiverne og regionen svært ettertraktet i det internasjonale kompetansemarkedet.

- Rekrutteringen og integreringen av utenlandsk arbeidskraft i det sunnmørske produksjonslivet bidrar til å fornye den sunnmørske forretningskulturen. Det beste i den foredles, det sære slipes ned.

Boltreplass for de kreative kreftene

Vi er framme mot slutten av 2020-tallet.

- Konkurransen har for lengst flyttet hovedarena til online og world wide. Sunnmøringene ble ikke tatt på senga. De hadde tidlig lagt en samlet strategi for å stimulere de nye kreftene:
 - * Holdningsendringer
 - * Samspill mellom næring og kultur.
 - * Fruktbare utviklingsmiljøer.
- Arbeidet med holdningsendringer fokuserte på barn og unge og fulgte en kvalitetsstrategi.
 - * Den starter på barnetrinnet. Barna lærer at kultur er del av hverdagen.
 - * De lærer å stole på egne krefter, og på hverandres kreativitet.
 - * Det stimuleres til ungt entreprenørskap allerede i barneskolen.
 - * I videregående skole er alternativ karrierebygging obligatorisk fag.
- I samspillet mellom næring og kultur har hospitantordninger; stipendordninger for ungdom, møteplassene mellom unge gründere og finanskapitalen på Sunnmøre en viktig plass.
- Det er en prioritert oppgave å stimulere kreativiteten i befolkningen. Her har kommunene felles utviklingsstrategier som favner hele Sunnmøre.
- Kreativiteten løfter nyskapingen og verdiskapingen. Fra boltreplassene popper det opp ideer som blir til gode kommersielle prosjekter i kryssningen med den sunnmørske entreprenørkulturen.

Fremragende skoler og spisskompetanse

Vi er framme mot slutten av 2020-tallet.

- Det er full dekning og full fart i barnehagene. Barna gis god kjennskap til geografien i regionen. Når de entrer barneskolen, er de vel vitende om at det er på Sunnmøre de bor.
- Grunnskolene på Sunnmøre har over gjennomsnittlig nasjonal standard.
- Fagutdanningen og den videregående skolen er gode på å matche kunnskapsbehovene i det regionale produksjonslivet. De er kjappe til å oppfatte nye muligheter og behov.

- Det var Sunnmøre som vant NM i fagutdanning våren 2020. Noen år senere mottok regionen samme pris for best i Norden.
- Høgskolene på Sunnmøre ligger spredt, under felles samkjøring. De to store – Ålesund og Volda/Ørsta - står godt til hverandre, med forskjellige fag og spesialiteter, og med sterke tverrfaglige samarbeidsopplegg.
- Forskerne og den høyere utdanningen satser i to strategiske spor:
 - * Det regionale og nasjonale sporet, som dekker høyere utdanning for å sikre tilgang på kvalifisert personell til pedagogikk, økonomi og administrasjon, helse, ingeniørfag.
 - * Det globale sporet, der forskningen og den høyere utdanningen på Sunnmøre konsentrerer seg om logistikk, maritim, marin.

Kommunal handlekraft gir best velferd

Vi er framme mot slutten av 2020-tallet.

- Det er to kommuner på Sunnmøre: Runde (med tidligere 7 kommuner) og Borgund (tidligere 10).
- Prosessen som ledet fram til de to kommunene kan dels spores tilbake til arbeidet i årene etter 2010 med å få på plass samhandlingsreformen.
- Da ble det også mer og mer klart at innbyggerne ønsket et mer forpliktende samarbeid mellom kommunene. De lokale politikerne tok signalene.
- Næringslivet ble kanskje den viktigste drivkraften i prosessen. Bedriftene var de nærmeste til å vite hvordan Sunnmøre daglig ble målt mot andre regioner og storbyer.
- De to kommunene valgte stort sett samme virksomhetsmodell, basert på fire hovedprinsipper:
 - Kommunen skulle operere som profesjonelle tjenesteleverandører tett inn mot der folk bor.
 - De skulle sørge for å ha sterke, faglig orienterte fellestjenester som underbygger og styrker kompetansen ute hos tjenesteleverandørene sine.
 - Det skulle være tydelig rollefordeling og arbeidsdeling mellom politisk og faglig ledelse.
 - Modellen skulle forankres i et regionalt demokrati, med beslutningsmyndighet i regionale saker forankret i et formalisert samarbeidsopplegg mellom de to kommunestyrene.



Figur 16 – Sunnmøre – en framtidig allianse mellom Runde og Borgund?

Veinett og kommunikasjoner i toppklasse

Vi er framme mot slutten av 2020-tallet.

- Da nasjonen skjønnte at handlingsregelen burde brukes fornuftig, ble det gått svært offensivt til verks for å få ned transportkostnadene på Vestlandet raskest mulig. På Sunnmøre gikk det ekstra raskt, fordi den lokale finansieringsviljen til å investere strategisk i veinettet var både ivrig og smart.
- Dette har, sammen med de virtuelle møteplassene som sunnmøringene for lengst har gjort til et trumfkort, redusert den geografiske transportulempen til et minimum.
- Det er gode, effektive forbindelser mellom tettstedene i regionen. Kollektivtrafikken går på vei, og tilbudet er godt tilpasset ungdommen og transporter til og fra arbeid.
- Det er gode kommunikasjoner inn og ut av Sunnmøre. Koplingen til jernbanenettet i Norden er i praksis sømløst. Ålesund og Sunnmøre har internasjonale havner av ypperste klasse. Vigra og Ørsta/Volda plasser seg godt i den nasjonale og internasjonale lufttrafikken.
- Det tenkes mer nyskapende om utviklingen av sjøtransporten. Sunnmøre har den fremste skipstekniske ekspertisen i landet, og fergefartøyene deres er en av spesialitetene. Disse fartøyene går fortest. De er de mest komfortable. De er billige i drift, og de er de meste miljøvennlige.
- Stad tunnelen ble offisielt åpnet for ikke lenge siden.

Funksjonelle, trivelige bymiljøer og tettsteder

Vi er framme mot slutten av 2020-tallet.

- De to kommunene, byene og tettstedene, gjør hverandre gode. Det er ikke A- og B-boplasser på Sunnmøre. Bostedene utfyller hverandre, og det er gode nettverk mellom dem.
- Ålesund aksepteres som byen med stor B. Den er et opplevelsessenter i regionen. Her er et kulturelt mangfold, med en raus og tolerant befolkning.
- Jugendbyen Ålesund er en fantastisk europeisk merkevare. Ålesunderne slutter helhjertet opp om utviklingen i bykjernen. De er det beste vertskap en by kan ha.
- Ålesund har lenge satset på fortetning i sentrum. Gjennom flere år har antallet leiligheter i Ålesund, og spesielt i sentrum, økt kraftig. Folk vil gjerne bo tett, spesielt gjelder dette alle studentene i byene.
- Moa er en godt innarbeidet del av byen og av regionen.
- Bybane er ikke aktuelt; kollektivtilbudet løses med miljøvennlige, gratis busser.
- Kort oppsummert: Det er ”liv mellom husene”. Byen, byens innbyggere, næringsliv og politikere er et inkluderende vertskap. Det har dannet seg et mangfold som styrker den økonomiske utviklingsevnen og reduserer sårbarheten i hele regionen.

Den kulturelle gullkysten topper i den europeiske rankingen

Vi er framme mot slutten av 2020-tallet.

- Sunnmøre er internasjonalt velkjent som Den kulturelle gullkysten.
- Kombinasjonen mellom
 - * det hyperkreative miljøet innen high tech maritim og marin,
 - * Jugendbyen Ålesund, og
 - * aktivitetsmangfoldet i de fantastiske Sunnmørsalpane trekker besøkende og spenstige innflyttere som en sterk magnet.
- Og lenge før det, våren 2011, ble de to destinasjonsselskapene i regionen slått sammen. Visjonen var nettopp å skape Den kulturelle gullkysten. Og slik ble det, etter mange år med målrettet strategisk arbeid for å utvikle et av verdens beste helårige reisemål.
- Maritimt kultursenter er flyttet fra Bygdøy til Sunnmøre, og kunst- og kulturmiljøet i Ålesund er det faste holdepunktet for kultursentrene på Sunnmøre.

- Kunst, kultur og opplevelser er fortsatt en næring i vekst. Kommunene finansierer kulturparker, fasiliteter, profesjonelle krefter ulike typer ”fyrtårn” som stimulerer rekrutteringen til næringen. Nye generasjoner slipper lett til med nye synsmåter og holdninger til faget og yrket.
- Aalesund og Sunnmore er vel kjent og fryktet blant fotball fansen i Europa.

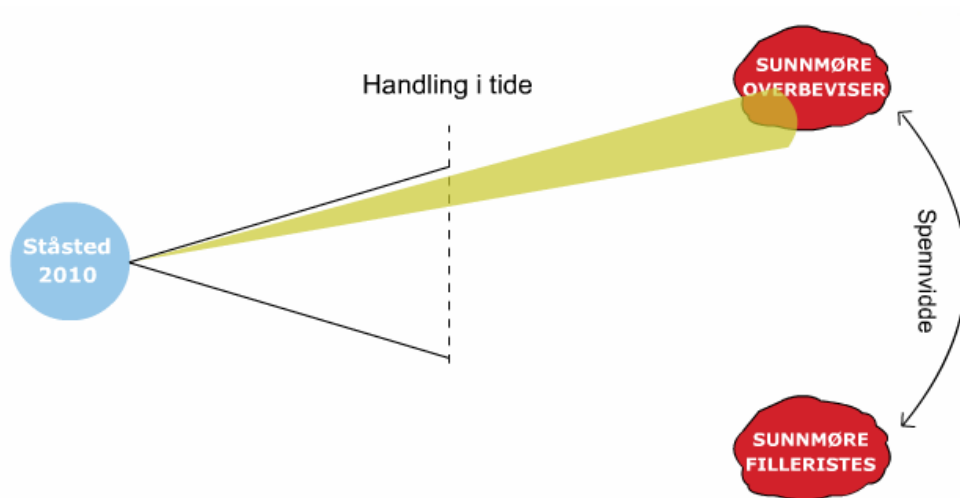


STRATEGISK RESPONS

Om strategisk respons



10. Strategisk respons – synspunktene fra samling 3



Figur 17 – Hvordan øker vi sannsynligheten for at Sunnmøre overbeviser og reduserer sannsynligheten for at Sunnmøre filleristes. Handling i tide.

På samling 1 i Ålesund var temaene som tidligere nevnte Ytre krefter, Ståsted og Egne krefter. Disse ble fulgt opp i Ulstein og Ørsta, samling 2 og 3, med fokus på spørsmålet om hva som kan skje på Sunnmøre i årene framover. Drøftingene la grunnlaget for å beskrive de to framtidsbildene om Sunnmøre som filleristes og Sunnmøre som overbeviser.

Dette ble fulgt opp i samling 3 og 4, med utgangspunkt i spørsmålene – illustrert i figurene 17 og 18 - om hva Sunnmøringene kan gjøre for å øke sjansene for at de overbeviser, og for å redusere sannsynligheten for at de filleristes i årene framover?

Her følger et sammendrag fra drøftingen i samling 3 om strategisk respons. Se også [vedlegg 6](#), referatet fra samling 3.

Senere, i kapittel 11, rapporteres hvordan synspunktene fra samling 3 ble lagt til grunn for ytterligere konkretisering av strategisk respons på samling 4. Kapittel 12 rapporterer oppsummeringen fra samling 4, under tittelen Veien videre.

Fra samling 3: Om Egne krefter - om temaet "Hva gjør vi?"

Behov for en høvdingsamling

- Sunnmøringen doper seg selv i troen på at vi skal løse alt.
- Vi må stå samlet i de store, viktige sakene.
- Det er ikke enkelt å få på plass en Sunnmøre allianse.
- Alliansen forutsetter et kollektivt lederskap;
- Ledelse er viktig, ikke minst for å møte globaliseringen.
- Vi må ikke være redde for å samarbeide på nye områder.

Prioritere saker og fokusere kreftene

- Sunnmøringene bør bli mer inkluderende. Mangfold er en nøkkel. Regionen trenger ny kompetanse; da må de som kommer møte en åpen dør.
- Vi må formalisere noen arenaer som er relevante både for det offentlige og næringslivet. Toppolitikere trenger patriotkapitalistene og patriotkapitalen.
- Enkelttiltak trenger forankring i helhetlige baserte prioriteringer. Det er noen kritiske ”caser”; fokusere på disse.
- Endringer ett sted må følges opp av strukturelle endringer annetsteds. Eksempelvis løser ikke samferdsel alt, det må følges av endring i kommunestrukturen. Vi mangler en helhet for å prioritere det ene eller andre valget på en trasé. Man må prøve å bli enig om kriterier.

<ol style="list-style-type: none">1. Holdninger – åpnere, mer inkluderende2. Samle kreftene - skape en felles handlingsarena3. Styrke utdanning og kompetanseutvikling4. Samferdsel – prioritering i fokus5. Markedsføre vår attraktive region6. Stimulere og tiltrekke oss de nye kreftene7. Kommunen i nøkkelrolle8. Gjensidig kunnskap kommune og næringsliv9. Samarbeidet trenger tydelige mål	<h3>Strategisk respons</h3> <p>Her er de viktigste holdepunktene fra samling 3.</p> <p>Da var temaet: Hva gjør vi for å øke sannsynligheten for at Sunnmøre overbeviser (Visjonen) og hva gjør vi for å minimalisere sannsynligheten for at Sunnmøre filleristes (Varslingen)?</p> <p>Klikk på hvert av punktene til venstre, eller bla gjennom alle ved hjelp av pilene under</p>
--	--

<< >>

Figur 18 - Hva gjør vi for å øke sannsynligheten for at Sunnmøre overbeviser? Hva gjør vi for å minimalisere sannsynligheten for at Sunnmøre filleristes?

1. Holdninger – åpnere, mer inkluderende

- Vi følger et ønske om å være helhetlige i vårt vertskap; åpnere, vennligere og mer inkluderende og attraktive; slipe ned noe av det sære.
- Vi ønsker å skape områder som er nyskapende og trekker til seg talenter.
- Vi former byen/Sunnmøre til å bli attraktiv. I dag er regionen i manges oppfatning ”testosteronkysten”; det blir hevdet av siterte observatører at den typiske ålesunder er en hvit, mannlig, middelaldrende, heterofil, ingeniør.
- Regionen trenger flere kvinner, høyt utdannede, samfunnsengasjerte, som er innstilt på å bo og virke i en region de finner attraktiv for seg og sine.

2. Samle kreftene - skape en felles handlingsarena

- Det er behov for et styringsredskap, et råd for regionen der en både har sterke næringslivsledere, kommunene og utdanningsinstitusjonene med.
- Det bør forankres til noe vi har fra før; være et partnerskap knyttet til en felles møteplass.
- Det trengs en helhetlig agenda for Sunnmøre. Rådet skal fremme samarbeid og drive fram Sunnmøre. Være et tiltak for å se ting i sammenheng.
- Sunnmøre i framtida kan ta initiativet; Sunnmøre i framtida videreføres.
- Vi må få motoren på plass. Det er behov for en effektiv, handlingsrettet styringsmodell. AS struktur, generalforsamling.
- Samarbeidet trenger konkrete mål å arbeide ut fra.
- Det er behov for å samordne arenaer innenfor en forpliktende arena. Forslag om å lage en felles strategisk næringsplan.
- Samarbeidet må ha synlige ledere og tydelige handlinger.

3. Styrke utdanning og kompetanseutvikling

- Være en kompetansestrategisk pådriver; rett utdanning, på de rette områdene.
- Slutte opp om og samarbeide med Mørealliansen.
- Styrke høgskolene. Ha felles administrasjon.
- Styrke markedsføringen av gode, fornuftige utdanningstilbud her i regionen.
- Styrke den videregående skolen og fagutdanningen, med fagretninger som utfyller hverandre og som tar opp i seg de nye fagene.

4. Samferdsel – prioritering i fokus

- Kommunikasjonen mellom søre og nordre må bli bedre.
- Grunnlaget for prioriteringene må synliggjøres.
- De som driver fram enkeltprosjekter må se sine prosjekter inn i en sammenheng.
- Regionutvikling/næringsutvikling er altfor lite sentralt i begrunnelsene.

5. Markedsføre vår attraktive region

- Utvikle og sikre finansiering av en felles omdømmestrategi.
- Samle oss om å synliggjøre Sunnmøre (Gullkysten), ved å markedsføre en interessant og attraktiv region.
- Det må være hold i framstillingen og budskapet; det må ha realisme og virke stimulerende.
- Innarbeide en felles kulturkalender

6. Stimulere og tiltrekke oss de nye kreftene

- Regionen skal være en boltreplass for kreative krefter.
- Vi skal satse sterkere og mer kreativt på å stimulere gründerånden.
- Det må rettes mer oppmerksomhet mot knoppskyting fra eksisterende bedrifter.
- Vi må gjøre mer bruk av mentorrollen både i bedriftenes interne utviklingsarbeid og overfor nyetablerere.

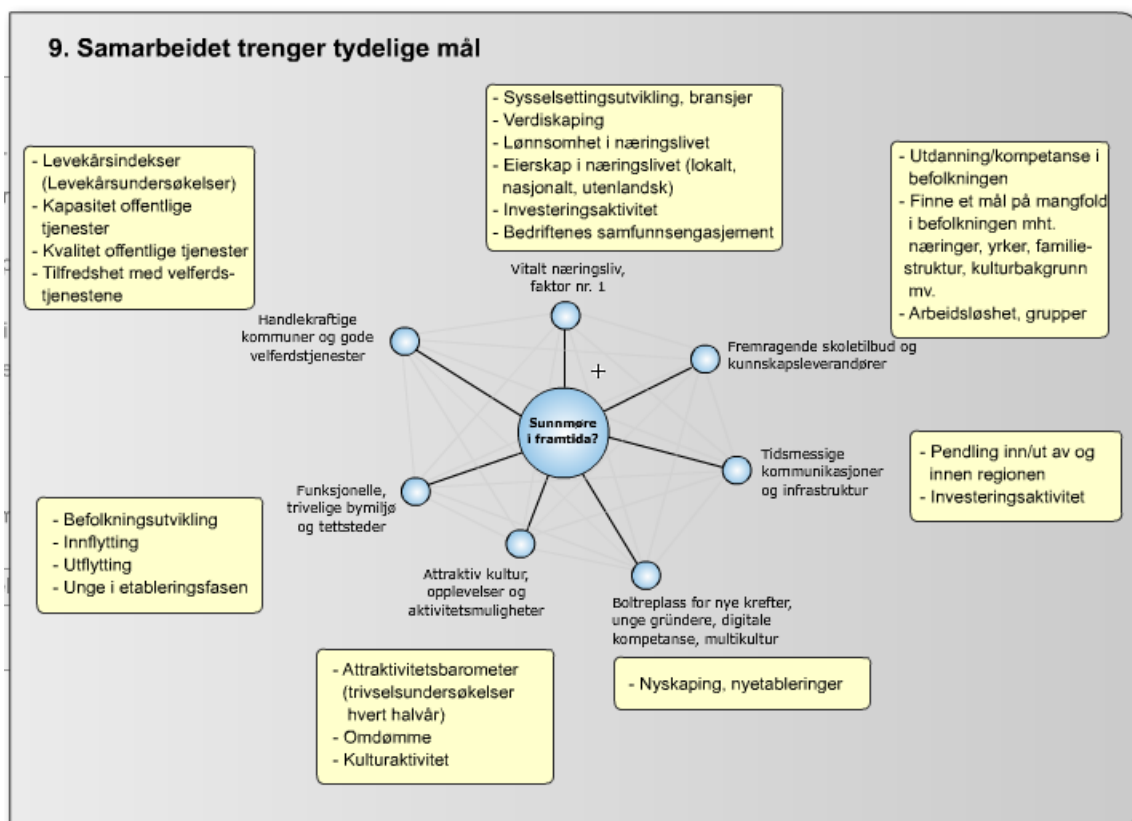
7. Kommunen i nøkkelrolle

- Vi trenger sterke, handlekraftige lokalpolitikere. De må gis anledning til å kunne løfte blikket og ha fokus på framtidrettede strategier og på planlegging av framtida.
- Vi trenger et ordførerkollegium med Ålesund i spissen, for å sikre forankring og handlekraft i det regionale utviklingsarbeidet.
- Kommunen må styrkes som samfunnsutvikler.
- Det bør etableres en tydeligere arbeidsdelingsmodell mellom kommuner. Tjenestene lokalt, samfunnsbygging sentralt. Det er viktig at innbyggerne har nærhet til de offentlige tjenestene.
- Kommunene trenger mer kompetanseutvikling og nye løsninger.
- Det bør bli mer aksept for mangfold og forskjellige løsninger.

8. Gjensidig kunnskap kommune og næringsliv

- Bedriftsledere blir i altfor liten grad invitert inn i kommunen, og vice versa.
- Kommuner/næringsliv bør bli bedre kjent med hverandre; det bør bli lettere å samarbeide på tvers.
- Det bør innarbeides fellesmøter mellom kommunen og lokalt næringsliv, der det utveksles kunnskap og forståelse om hverandres situasjon og utviklingsplaner.
- Det er behov for en næringslivsallianse som dekker hele regionen.

9. Samarbeidet trenger tydelige mål





HVA GJØR SUNNMØRINGENE MED DETTE?

**Om strategisk respons – innspill til samling 4,
oppsummering fra samling 4**



11. Strategisk respons – innspill til arbeidet i samling 4.

Basert på oppsummeringen fra samling 3 om strategisk respons, ble det formulert et innspill til diskusjonen på samling fire. Innspillet beskrev i svært kort form hvilke **utfordringer** Sunnmøre står overfor og hva en 2) kort **samhandlingserklæring**, og 3) innholdet i en **strategisk plattform** kan gå ut på?

1. Sunnmøre er utfordret – vi må samarbeide bedre

- Sentraliseringen til Osloområdet og de største byene tapper Sunnmøre for viktig yngre arbeidskraft. Mange kommer ikke tilbake.
- Eldrebølgen kan bli en for tøff utfordring for kommuner på Sunnmøre.
- Sunnmøre trenger flere konkurransedyktige bedrifter i tjenestesektoren og i de nye næringene.
- Den digitale revolusjonen krever nyskaping og radikale omstillinger i hele arbeidslivet på Sunnmøre.
- Klimautfordringen presser fram grønnere teknologi som gir Sunnmøre nye industrielle muligheter.
- Utviklingen i fremvoksende økonomier, som Kina og Brasil, blir stadig viktigere for industrien på Sunnmøre.

Samlingene har slått fast at visjonen om et framtidig Sunnmøre på offensiven ikke kommer av seg selv. Den må følges opp med handling. Sunnmøringene må opptre mer samlet. De må samarbeide tettere, mer målrettet og mer effektivt.

2. Samhandlingserklæring

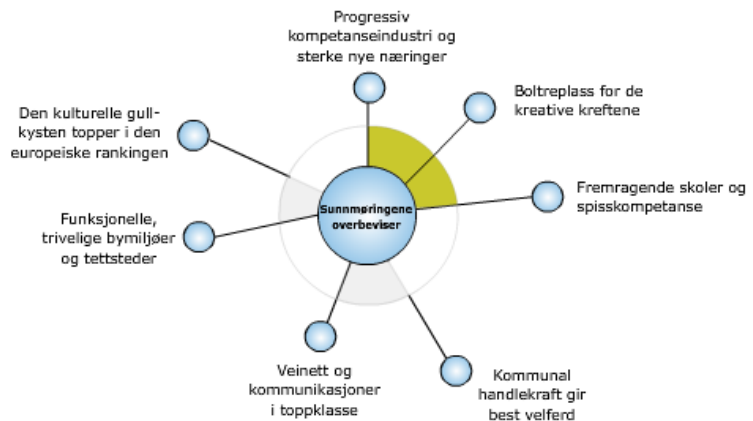
Samlingene har vist at det er vilje til å samle kreftene og skape et Sunnmøre på offensiven.

- Vi skal tenke helhet og krangle mindre om småsaker.
- Vi skal stimulere den regionale fellesfølelsen.
- Vi skal utvikle en forpliktende og handlekraftig fellesarena mellom offentlige myndigheter og næringslivet på Sunnmøre.
- Vi skal bygge videre på totalkompetansen i de marine og maritime næringsmiljøene, innen møbelindustrien og innen turist-, kultur- og opplevelsesnæringene.

3. Strategisk plattform

Vi trenger nye krefter for vitale bedrifter

- Vi skal styrke utdanning, rekruttering og kontinuerlig fornyelse i de ledende næringsmiljøene. Vi skal skape regional vekst innenfor tjenestenæringene.
- Vi skal stimulere de unge til å investere i egen utdanning og utvikling.
- Utdanningsinstitusjonene og næringslivet skal styrke sitt strategiske samarbeid.
- Bedriftene skal i større grad benyttes som læringsarenaer for ungdommen.
- Det skal satses enda sterkere på høgskolene i Ålesund og Volda.
- Vi skal styrke det langsiktige samarbeidet mellom ledende bedrifter og FoU-miljøene.
- Vi skal bidra til at bedriftskulturene og arbeidsplassene innen privat og offentlig virksomhet er inspirerende og livskraftige utviklingsmiljøer.
- Vi skal styrke FoU miljøene våre innen marine og maritime spissteknologier og produktområder



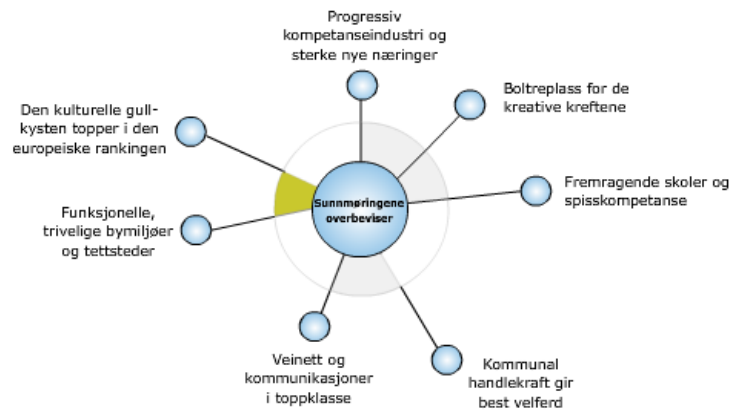
Kommunene skal samarbeide tettere og bedre

- Kommunene skal engasjere seg sterkere i det regionale utviklingsarbeidet.
- Kommunene skal styrke sitt strategiske samarbeid og opptre mer samlet for å skaffe seg kompetent arbeidskraft, modernisere driften og forbedre kvaliteten i de kommunale tjenestene.
- Sunnmøringene skal markere seg tydeligere i den strategiske diskusjonen om de statlige og fylkeskommunale rammevilkårene, virkemidlene og tjenestene.
- Det skal etableres flere statlige og fylkeskommunale arbeidsplasser som utfyller det private og kommunale arbeidsmarkedet i regionen, innen undervisning, forskning, helse, offentlig forvaltning.



Sunnmøre skal være et godt sted å bo

- Innflyttere til Sunnmøre skal føle seg velkomne. Det skal være lett å finne seg til rette på Sunnmøre.
- Det skal være arbeidsmuligheter, bomiljøer og sosial kultur som inspirerer ungdom og familier til å slå rot på Sunnmøre.
- Byen Ålesund skal utvikles som et fyrtårn for hele kulturmiljøet og opplevelsestilbudet på Sunnmøre
- Utviklingen av veiforbindelsene mellom nord og sør innen regionen skal skje med basis i de næringsstrategiske behovene.
- Flyplassene skal styrke sine nasjonale og internasjonale forbindelser.



12. Veien videre – oppsummering fra samling 4.

Sunnmøre er utfordret, hva gjør sunnmøringene med det? Synspunktene fra den avsluttende samlingen i foresightprosessen ble formulert som følger, og presentert i rapporteringen som ble lagt fram på Sunnmørskonferansen, Geiranger 27. september 2010.

Innledning – bred enighet

Det er bred enighet om at sunnmøringene – for å overbevise framover - må opptre mer samlet; at de bør samarbeide tettere, mer målrettet og mer effektivt.

De fire pilarene

Visjonen er målet. Sunnmøringene vil overbevise
Regionalt partnerskap
Fellesforståelse
Forankring i befolkningen

Engasjementet er der – det må styrkes og spres

- Regionen er Sunnmøre, Ålesund er byen og bærebjelken.
- Vi må innse at vi har en gedigen utfordring som skal løses.
- Vi trenger en felles forståelse for at Sunnmøre konkurrerer med andre regioner.
- Vi trenger tydeligere felles identitet og en sunn patriotisme.
- Ungdommen må trekkes inn. Vi må skape entusiasme for gründervirksomhet.
- Det stimulerer engasjementet å arbeide sammen for konkrete saker.
- Vi trenger gode ambassadører som har tro på Sunnmøre i framtida.
- Vi trenger gode fortellinger og en treffsikker kommunikasjonsstrategi.

På vår agenda nå: Bør vi trekke inn profesjonelle markedsførere?

Arena Sunnmøre – godt forankret, enkel i formen og sterk i felles sak

- Folk har kommet lenger enn politikerne, kommunegrensene er ikke lenger så viktige for innbyggerne.
- Det er opplagt at vi trenger en fellesarena som favner bredt. Den må etableres i 2011.
- Arenaen må ha oppslutning i befolkningen og blant de unge. Den må være forankret i politikk og næringsliv. Hvis bare politikerne skal dra lasset, blir det ikke noe av det.
- Arenaen må være attraktiv nok, og gi mening. På arenaen skal deltakerne komme fram til oppgaver det er viktig å gå sammen om.
- Det må ikke bli byråkrati og masse organisasjonsstyr. Arenaen må bygge på et forpliktende samarbeid og legges opp så enkelt som mulig.
- Ungdommen må være med. Lederskapet må være synlig.

På vår agenda: Sunnmørskonferansen kan være en slik arena, omforme den fra møteplass til aktør? Styringsgruppa for Sunnmøre i framtida kan gis et mandat?

På listen over prioriterte og aktuelle oppgaver

Styrke kompetansen i skolen

- Det er ikke nok faste lærere på Sunnmøre.
- Vi trenger en rekrutteringskampanje.
 - Vi må få flere mastergrader/doktorgrader, og engasjere oss i høyskolens utvikling.
 - Vi støtter IB linja på Spjelkavik VG skole, kompetansebygging innen maritim og marin, med kompetansehus på Volsdalsberga og i Nørvasundet.

Gjøre det mer attraktivt for unge mennesker

- Det primære er å få unge mennesker til regionen.
- Vi må sørge for at ungdommen har noe å gjøre på i fritida
- Vi skal synliggjøre karrieremuligheter i interessante jobber.

Internasjonalisere og integrere

- Det er mange nasjonaliteter og kulturer i arbeidslivet på Sunnmøre. Alle skal trives og oppleve seg ønsket.
- Vi trenger et felles regionalt senter for mangfold og inkludering.

Utvikle eksisterende og nye næringer

- Satse på de sterke kompetansekortene vi har innen maritimt, marin, møbel og reiseliv.
- Stimulere gründerinteressen og få fram de unge entreprenørene og de nye næringene.
- Etablere flere statlige og offentlig finansierte kompetansesarbeidsplasser.

Raskere kommunikasjon

- Folk må kunne bo i Ålesund og arbeide andre steder, og omvendt. Det er avgjørende for at det skal vokse i industrien og gro fram nye næringer på Sunnmøre.
- Det må bli stabile forbindelser sommer og vinter - vei, sjøveis og i luftfarten.
- Første store tiltak er kommunikasjon sørover.

Skape flere unike opplevelser

- Kultur og opplevelser skal bygges på lokalt særpreg.
- Alle trenger et kultursenter og samlingshus i sitt lokalmiljø. De store arrangementene må ha et tilholdssted i Ålesund.
- Reiseliv: Danne et felles destinasjonsselskap.

Påvirke eksternt for våre strategiske interesser

- Vi skal markere oss tydeligere i den strategiske dialogen om de statlige og fylkeskommunale rammevilkårene, virkemidlene og budsjettene.



NYE KREFTER

Om veien videre - innspill i Geiranger 27.9.2010

De nye kreftene kommer for fullt

Fylkeskommunen som regional partner

Profesjonelt kjernestyre som motor



13. Innspill fra prosessleder, Geiranger 27.9.2010

En observasjon - de nye kreftene kommer for fullt, få de om bord.

Nye krefter – det handler om mennesker - The Net Generation

“The Net Generation has come of age. In 2008, the eldest of the generation turned 31. The youngest turned 11.

Around the world the net generation is flooding into the workplace, marketplace, and every niche of society.

They are bringing their demographic muscle, media smarts, purchasing power, new models of collaborating and parenting, entrepreneurship, and political power into the world.”

Don Tapscott, Grown Up Digital, McGraw Hill, © 2009

- Sunnmøres befolkning trenger flere unge kvinner, flere innflyttere, flere med høyere utdanning, flere interessante, fremtidsrettede jobber i privat næringsliv og offentlig sektor.
- Disse behovene skal mestres i konkurranse med andre regioner i Norge og i utlandet som er ute i akkurat samme ærend.
- Det skal skje samtidig med at Sunnmøre er pip åpen for tunge internasjonale trender og utviklingskrefter; i et opprørt hav av muligheter og utfordringer.

Om iverksetting – fylkeskommunens partnerrolle

Fylkeskommunen har det regionalpolitiske ansvaret for samfunnsutviklinga i Møre og Romsdal.

Grunnlag: Plan og bygningsloven

- Den regionale planlegginga skal spegle befolkninga og brukarane sine faktiske interesser og behov.
- Dialog, samspel og medverknad skal vere sentrale kjenneteikn for arbeidsforma og planarbeidet
- Regional plan kan gjelde for heile regionen, delar av regionen eller være tematiske.

Kilde: Møre og Romsdal Fylkeskommune, Hjemmeside.

Innspill: Arena Sunnmøre utvikles slik at den framstår som en ferdigutviklet allianse fra 1.1.2013, og inngår som partner i et langsiktig strategisk samarbeid med Fylkeskommunen. Fylkeskommunal grunnfinansiering pr. innbygger i regionen, og samfinansiering med regionalt næringsliv, regional stat og interkommunale prosjektmidler.

Om iverksetting - regionale utviklingsprosesser trenger en sterk drivkraft

Innspill: Hvordan berede grunnlag for et profesjonelt kjernestyre fra 1.1.2013?

En skisse:

- Forankring i Arena Sunnmøre.
- 10 personer, rekrutteres ut fra tydelige kriterier i samsvar med strategisk visjon og arbeidsoppgaver. Headhunting
- 2 personer i heldags stillinger, kvinne og mann, begge under 40 år.
- Av de øvrige 8: En gutt og en jente under 20 år. To kvinner og en mann mellom 20 og 40 år. En kvinne og to menn over 40 år.
- Leder, nestleder – talskvinne/talsmann for et Sunnmøre på offensiven, regionalt, nasjonalt internasjonalt.
- Arbeidet i kjernestyret honoreres og evalueres i samsvar med styrearbeid i store virksomheter.



VEDLEGG



VEDLEGG 1 – AGENDA FOR SAMLING 1 TIL 4

Agenda Samling 1

Colorline Stadion, Ålesund – 16. mars 2010

Sunnmøre i framtida – hva kan vi få øye på gjennom en bred, god og lang felles samtale?

Kl. 10.00	Velkommen til prosjektet Sunnmøre i Framtida, v/Bjørn Tømmerdal
Kl. 10.20	Sunnmøre i helhetlig perspektiv. v/Ole Berrefjord
Kl. 11.15	Kaffepause
Kl. 11.30	Arbeidsgruppe, seksjon 1: Klarer vi å samarbeide? Hva kreves for å skape en sterk allianse for hele Sunnmøre
Kl. 12.15	Lunsj
Kl. 13.00	Plenumsrunde 1 – Alliansen hele Sunnmøre. Hvor står vi? Synspunkter fra arbeidsgruppene.
Kl. 13.50	Beinstrekk.
Kl. 14.00	Arbeidsgruppe, seksjon 2: Tenker vi dristig nok? Hvilke ytre drivkrefter blir de viktigste for Sunnmøre framover? Hvor er mulighetene våre? Hvor er de tøffeste utfordringene?
Kl. 15.00	Plenumsrunde 2 – Drivkrefter, muligheter og utfordringer. Gruppene rapporterer
Kl. 15.30	Oppsummering. Arbeidet videre
Kl. 16.00	Avslutning

Agenda Samling 2

Ulsteinvik, 28.4.2010

Sammenfatning fra første samling (16.3.)

- Sunnmøres ståsted, utfordringer og egne krefter v/Ole Berrefjord
- Kommentarer fra salen

Arbeidsgrupper, oppgave 1

- Varslingen
- Hvor galt kan det gå med Sunnmøre fram mot 2030?
- Innledning i plenum (5 min.)
- Gruppearbeid
- Kort tilbakemeldingsrunde i plenum.

Arbeidsgrupper, oppgave 2

- Visjonen
- Sunnmøre på offensiven; hvordan ser vi den for oss?
- Vi fokuserer blikket og ser framover mot 2030.
- Innledning i plenum
- Gruppearbeid:
 - * Vitalt næringsliv
 - * Fremragende utdanning og forskning
 - * Tidsmessig infrastruktur
 - * Boltreplass for nye krefter
 - * Attraktive opplevelser og fritid
 - * Trivelige, fungerende byer og tettsteder
 - * Handlekraftige kommuner, gode tjenester

Når vi skal samhandle om Sunnmøre i framtida: Er vi visjonære nok, oppfinnsomme, tydelige, ambisiøse, byggende og dyktige nok til å skape gode utviklingsprosesser?

Agenda Samling 3 Ørsta, 27.5.2010

Kl. 09.30	Åpning v/Reidun Monsholm
Kl. 09.35	Sammenfatning fra den andre samlingen (28.4.) Hva kan skje? Varslinger og visjoner om Sunnmøre i framtida v/Ole Berrefjord Kommentarer fra salen
Kl. 10.30	Kort pause
Kl. 10.45	Strategisk respons – hva gjør vi for å realisere visjonene om Sunnmøre i framtida – og hvem gjør hva? <ul style="list-style-type: none"> - Vitalt næringsliv - Fremragende utdanning og forskning - Tidsmessig infrastruktur - Boltreplass for nye - Attraktive opplevelser og fritid - Trivelige, fungerende byer og tettsteder - Handlekraftige kommuner, gode tjenester krefter <p>Innledning i plenum (10 min.) Gruppearbeid om prioritering, gjennomføring og regional handlekraft. Hvilke konkrete tiltak er de viktigste i årene framover? - Hvem har ansvaret for å følge opp hvilke tiltak? - Hvordan skaper vi størst mulig samlet handlekraft i den regionale offensiven?</p>
Kl. 11.45	Presentasjoner og kommentarer i plenum.
Kl. 13.00	Avslutning og lunsj.

Agenda Samling 4
Ålesund, 31.8.2010

Kl. 10.00	Åpning v/Reidun Monsholm
Kl. 10.10	Sunnmøre i framtida. Strategisk respons i scenarisk lys. - Hva ligger i bordet? Vi summerer opp de tre samlingene. Om ytre krefter, egne krefter, framtidsbilder og strategiske meldinger. - Gjennomgang av hovedpunktene i samlet materiale på nettstedet v/Ole Berrefjord. - Plenumsrunde
Kl. 11.30	Fra tanker til handling, innledning til gruppearbeid Basert på drøftingene i samling 3 er det formulert et utkast til ”samhandlingserklæring og strategisk plattform” for den videre prosessen i prosjektet Sunnmøre i framtida. Dette legges fram for videre drøfting i arbeidsgruppene etter lunsj
Kl. 12.00	Lunsj
Kl. 12.45	Fra tanker til handling, diskusjon i arbeidsgrupper.
Kl. 14.00	Fra tanker til handling, konklusjoner Tilbakemeldinger fra arbeidsgruppene. Plenumsrunde og oppsummering.
kl. 15.45.	Avslutning

VEDLEGG 2 – YTRE KREFTER – FRA SAMLINGENE

Oppgaven:

Tenker vi dristig nok? Hvilke ytre drivkrefter blir de viktigste for Sunnmøre framover? Hvor er mulighetene våre? Hvor er de tøffeste utfordringene?

Sunnmøre – første samling

Redigert sammendrag fra arbeidsgruppens notater. Oppgave 2

Om viktigste ytre drivkrefter for Sunnmøre framover.

- Urbanisering, sentralisering.
- Klimaendringer
- Høy oljepris. Oljen tar slutt.
- Kostnadsulempe
- Kampen om areal. Fiske, olje, havenergi – kampen om det frie rom.
- Konkurransen ligger utenfor Norge. Alt er konkurranseutsatt; alt er i endring.

Om viktigste muligheter

- God omstillingsevne er vårt viktigste konkurransefortrinn.
- Vi er gode på samhandling.
- Finne nisjer på rett område og størrelse. Må få med hele verdikjeden.
- Små, flate organisasjoner – evne til rask omstilling.
- Har sterke industrielle eierkapital miljøer.
- Sørge for å ha spisskompetanse. Følge opp den nasjonale satsingen på utdanning og FOU. Det er fortsatt gode økonomiske ordninger for dem som vil ta høyere utdanning.
- Følge opp arbeidsinnvandring med høy kompetanse – utnytte mulighetene her.
- Industriens tette kopling til internasjonale markeder og globaliseringen betyr raskere og fyldigere overføring av kompetanse inn mot bedriftene våre, og at det hele tiden utvikles ny kompetanse.
- Legge rammebetingelsene til rette der Sunnmøre har særlig muligheter til å lykkes.

- Det har kommet 150 high tech arbeidsplasser (sjekk dette) de siste årene i Ålesundsregionen; det gir et betydelig insitamert til ytterligere rekruttering.
- Flerkulturelt Norge. Innvandrere blir assimilert i en revidert, mer internasjonalt preget ”nordisk modell/sunnmørsk modell”.
- Bedre livskvalitet. Trygge boligområder for både unge og gamle – oversiktig. Tilbyr ren natur og friluftsliv.
- Et større fungerende bosteds- og arbeidsmarkeds-område vil gi flere muligheter for jobbvalg, og bedre sjanser for å rekruttere unge par til Sunnmøre.
- Være attraktiv for de rette folkene (fra utlandet).
- Holdningsendring hos ungdom: Lyst til å vende tilbake
- Sunnmøre – en grønn region. Areal og vann er en naturlig styrke.
- Grønn teknologi.
- Bioteknologi – tenke nye virksomhetsområder. Mat- og næringsmiddelproduksjon mulig av naturlige årsaker.
- Energi: Vindkraft, bølgekraft, tidevann. Energi som verdiskapningsområde. Økt behov for energi; hente ut ny energi.
- Havrommet. Utvikle marine/maritime næringer.
- Fokus på utdanning. Styrke humankapitalen.
- Øke endringsviljen i utdanningsinstitusjonene for å møte behovene fra næringslivet i forkant. Spissing mot næringer.
- Styrke kompetansemiljøene. Høyskole – samarbeid med internasjonale universitet og forskningsmiljøer.
- Rasjonell ”livslang læring”.
- Direkte flyruter fra og til større byer. Ålesund: Utvikle en attraktiv by for Sunnmøre. Ålesund – som lokomotiv.
- Målrette markedsføring av områdets kvaliteter. Lette blikket og se oss selv i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Jobbe med identiteten vår ”Look to Sunnmøre”.
- Læring – på tvers av kommuner, kommuner/bedrifter, bransjer/bransjer. Erkjenne at det er forskjeller på indre og ytre.
- Unik natur – turisme. Utvikle reiseliv og opplevelse.

Om tøffeste utfordringer?

- ”Alle” regioner tenker omdømmebygging og kompetanseutvikling – vi må tenke nytt; få fram noe unikt, markere oss.
- Vi er utfordret når det gjelder å tiltrekke oss og utvikle kompetanse. Ny, høy kompetanse mangler; gaveprofessorater blir stående ledige. Vi har problemer med å være attraktiv nok.
- For få av våre ungdommer som utdanner seg utenfor regionen vender tilbake. For få høyt utdannede flytter hit. Det foregår en sentralisering nasjonalt. Sentralisering mot Østlandet.
- Tenker vi dristig nok? Mye av industrien tenker dristig nok, men kommunene tenker ikke dristig nok. Vi har langt igjen. Vi må tørre å sette oss mer hårete mål. Vi må være mer endringsvillige – følge med i timen.
- Kostnadsnivået vårt, valuta/arbeidskraft/priser, forutsetter at industrien må være ekstra konkurransedyktig for øvrig. Det setter kompetanseutfordringen i det rette perspektiv. Sunnmøre er avhengig av høyt kunnskapsnivå i produksjonen og produktene for å være konkurransedyktig.
- Stadig færre har forståelse for hvordan det er å jobbe konkurransesatt.
- Mer vanlig med globalt eierskap og eiere utenfra. Da kan noe gå tapt, ved at ledelsen mister kontakten med den praktiske forståelsen av jobbene (sveisere, komponentbyggere). Folk fra gulvet som kommer opp med praktiske ideer vil få mindre betydning, og kan forsvinne.
- Oljen tar slutt – det fordrer omstilling. Oljealderen på hell. Viktig med mangfoldig næringsliv, ikke bare fokus på maritim klynge.
- Eldrebølgen skaper samfunnsøkonomiske og kommunaløkonomiske utfordringer. Hvordan vil det påvirke kommunenes utviklingsevne?
- Vi er få mennesker og bor spredt – det er en konkurranseulempe. Utfordring: Økt boligattraktivitet.
- By- og byggedyr – sterke tendenser til å være seg selv nok.
- Fragmentert politisk struktur. Mange kommuner og ingen politisk overbygning.
- Skape forståelse for – og beste praksis innen – Private Public Partnership.
- Utfordring: Å bli enige om at noe ligger fast – 2 sykehus, 2 flyplasser, 2 høyskoler.
- Utfordringene summert opp. De 4 K-ene: Kommunikasjon, kunnskap, kvinner, kapital.

Momenter fra plenumsgjennomgang, oppgave 2

Er vi dristige nok? Ytre drivkrefter, egne muligheter og tøffe utfordringer?

Hovedpunktene i tilbakemeldingene fra de 8 gruppene, i den rekkefølge de ble presentert i plenum:

Nr. 6

- Vi må markedsføre det unike med Sunnmøre.
- Vi trenger en kartlegging av ytre faktorer.
- Konkurransen vi står overfor er utenlandsk; konkurransekraftene kommer utenfra.
- Vi trenger mer høykompetanse.
- Vi trenger mer enn bare den hjemflyttede sunnmøringen, mange flere.
- Utfordringene er også det som gir oss mulighetene; at vi må gå løs på krevende oppgaver.
- Utfordringene forutsetter at vi har endringsvillighet, og at vi mestrer at tempoet i endringer må skje raskere.
- Private er mer dristige enn offentlige aktører.
- Trenger mer hårete mål, eksempel Sunfast.
- Etablere et finanssenter til å serve den private kapitalen på Sunnmøre.

Nr. 7

- Næringslivet på Sunnmøre er god på flere områder, kan bli skikkelig god, gjøre det enda bedre i globale nisjer/segmenter, være i spiss, ligge i front.
- Trenger bedre branding av Sunnmøre; synliggjøre den industrielle og marine verdiskapingen som foregår her; fortelle en verdiskapings historie; utfordre forestillingene de har på sentralt hold om Sunnmøre og sunnmøringen.
- Bygge kompetanse i næringslivet; spesialisering ute i næringslivet.
- Eksempel satse på energi; ikke nødvendigvis bare vind.
- Satse på det ukjente; ref. "kronodorm"/"joker Sunnmøre".
- Statsmakten viser uforstand mht. næringslivet, og hva det dreier seg om, på Sunnmøre.
- Sentraliseringen av kunnskap er en utfordring.
- Utfordring: Outsourcing av verdiskaping til utlandet. Ref. kostnadsutfordringen i Norge.

Nr. 8

- Sunnmøres komparative fortrinn er at næringslivet her har blick for nye lønnsomme produkter og løsninger.
- Industrien har en framtid.
- Statens måte å bruke penger på er en trussel; den bidrar ofte til å svekke konkurranseevnen til industrien og annet internasjonalt eksponert næringsliv.
- Oslo-forståelsen er frustrerende; ignoransen er en trussel.
- Altfor mye skjer i statsmaktsenteret Oslo, både fysisk og mentalt. Premissene for beslutninger blir lite formålstjenlig for oss. Det bidrar til å presse industrien på Vestlandet og på Sunnmøre ut av landet.
- Våre sterke kort, Sunnmøres komparative fortrinn. Avansert teknologi, produksjon og

produkter knyttet til fisk, maritim, reiseliv; energi offshore og på land.

- Vi trenger påfyll av kompetanse.
- Utfordringen ligger ”i oss selv”; om å bli enda mer kreative.

Nr. 5

- Utfordring at vi er en konkurranseutsatt region i et høykostland.
- Fortrinn at vi har flate strukturer i næringslivet; medarbeidere som inngår i bedriftenes utviklings- og omstillingsprosesser.
- Det er en utfordring hvordan vi skal integrere nye, utenlandske arbeidstakere fra andre arbeidskulturer inn i denne kulturen.
- Det må satses enda sterkere på fiskerinæringen.
- Vi må satse på grønn energi.
- Vi kan markedsføre trygge omgivelser for innbyggerne.
- Vi trenger samfunnsbyggere; noen som tenker samfunnsrollen både i politikken og næringslivet.

Nr. 4

- Formelen er å matche global konkurranseevne med evne til å omstille seg til nye felter.
- Har slik styrke historisk, men vi trenger ny kompetanse.
- Vi må satse på våre kompetansedyrkende miljøer.
- Vi har kompetanse utviklet gjennom leveranser til olje og gass virksomheten; omstillingskompetansen og teknologien må brukes som satsplanke for å komme inn på nye markeder/nye produktområder.
- Følge med på hva andre regioner gjør; vi må ikke tape tid.
- Vi trenger nye innfallsvinkler.
- Sunnmøre har mye, men en må ikke bare markedsføre friluft; det blir fort for ensidig fokus på det; vi må også få fram den verdiskapende kulturen, få fram at her er muligheter for komfort; her er muligheter for å reise til og fra sentra i utlandet med direkte flyruter; ha week ends både på Sunnmøre og i utlandet.

Nr. 3

- Det meste er nå nevnt; vi er enige i det som har kommet fram.
- Fokus på omdømmebygging. Få andre til å forstå hva en står for; få Oslo til å forstå.
- Summen av verdiskapingen er Sunnmøres viktigste element i fortellingen om regionen.

Nr. 2

- Høyskoleutdanning + Kompetanseutvikling ute i felten.
- Ålesund med nav rolle.
- Vi trenger å peke ut flaggbærere.
- Fokusere på champions kandidater.
- Vindkraft; nå ble det ikke noe i Haram; men da må vi være villige til å heie på konseptet i Sandøy.

Nr. 1 Rundet av presentasjonen fra gruppene

- Alt er konkurranseutsatt. Endringsevne er alfa omega.
- Og den har vi! Den er et resultat av mentalitet og mekanismer i det sunnmørske.

- Vi må forsterke denne mekanismen; bli enda bedre på kunnskapsflyt og flat organisering.
- Vi er avhengig av massiv arbeidsinnvandring som må gjøres til en kompetanseinnvandring.
- Kampen om kompetansen fordrer at vi bygger/utvikler sterkere høyskole- og forskningsmiljøer.
- Fogderidiskusjonen må parkeres (dissens om det i gruppen).
- Havet er en viktig driver og fellesnevner, som også omfatter vind; det vil fortsatt bidra på mange måter til å skape Sunnmøre i framtida, men vi må ha noe mer attåt.

VEDLEGG 3 – EGNE KREFTER – FRA SAMLINGENE

Oppgaven:

**Klarer vi å samarbeide?
Hva kreves for å skape en sterk allianse for hele Sunnmøre?**

Sunnmøre – første samling

Redigert sammendrag fra notatene som ble levert inn av arbeidsgruppene. Oppgave 1.

Klarer vi å samarbeide? Hva kreves for å skape en sterk allianse for hele Sunnmøre?

Om forutsetningene for et mer omfattende regionalt samarbeid

- Er Sunnmøre en stor nok region? Ja.
- Vi er for små som kommuner.
- Regionen må samarbeide for å få en sterk region; vi må se regionen under ett.
- Vi må gjøre et skille mellom evne til å samarbeide og vilje til å samarbeide. Evnen er ofte til stede, mens det mangler tilstrekkelig vilje.
- Samarbeidet sterkest når konjunkturen er lav.
- Klarer å samarbeide til en viss grad, men det er store muligheter for å bli bedre.
- Kan få et bedre samarbeid; det krever tid og prosesser.

Hva kreves for å skape en sterk allianse for hele Sunnmøre?

Om motivasjon.

- Partene må se at de er en del av noe større, med felles utfordringer og handlingsmuligheter.
- Gjensidig respekt for hverandres ulike roller; respekt for at man er ulike.
- Felles mål. Se nytteverdien for egen del av å samarbeide om felles mål.
- Samarbeid trenger sterke, synlige flaggbærere. Hvor er flaggbærerne?
- Mangler vi en sunnmørsk fellesskapsfølelse? Det snakkes om VI, sjelden Sunnmøre.
- Regionsorientering med tilknytning til de sunnmørske røttene.
- Fokuserer på alt det positive som er i regionen; få frem det positive. De som har mest å gi bør begynne å slakke på krava, gi fra seg. Hvordan bygge allianse mot en felles fiende som er oss selv? Vi er vår egen verste fiende!

- Ingen må regissere dette, da vil det ikke fungere. Sunnmøringer liker ikke å bli styrt!
- Et bedre samarbeid på Sunnmøre vil vippe makta i fylket sørover.

Om synliggjøring. Bevisstgjøring.

- Vi har kvaliteter ingen andre har!
- Konkurransinstinkt er en styrke – men kan fort bli en hemske; ønsker ikke å samarbeide, paranoia patriotisme - få troll fram i lyset!
- Kultur. Synliggjøre bredden i kulturen. Samarbeide med de rundt oss, forstå ulike kulturer – inkludere. Skape møteplasser for kulturutveksling.
- Bli flinkere til å vise mangfoldet. Komplettere/utfylle hverandre. Kultur, natur og urbane elementer.

Om kompetanse

- Få kompetanse hit. Har relativt svake utdanningsinstitusjoner.
- Styrke høyskoleutdanningen, styrke vgs. Behov for alliansebygging skoler/videregående skole/fagutdanning, høyskoler.
- Samhandling skole/næringsliv. Opplæring om næringslivets muligheter. Relevante studier på høyskolen – prosjektledelse – logistikk – teknikk.
- Arbeidsinnvandring er en uutnyttet ressurs. Språkutdanning for å få nytte av god kompetanse. Innvandring fra nye land er en utfordring. Være oppmerksomme på innvandrere/innflyttere som ”bryter” mønsteret, representerer noe nytt.
- Utvide og utvikle nye globale/internasjonale operasjoner.
- Vi må være endringsvillige.

Om fagmiljøer/næringsliv

- Ha troen på et felles løft, en klynge, da får vi det til! Maritim klynge. Møbelklynge. Tenke klynge og klyngesamarbeid. Større klynger - fagmiljø.
- Har et sterkt næringsliv. Synliggjøre mangfoldet i næringslivet, spisskompetansen i næringslivet.
- Om NCE Maritim – er vi bevisst på at det er tidsbegrenset?
- Må dyrke det vi er gode på.
- Vi har ikke hierarki i nærings- og arbeidslivet; det er en mulighet.

- Visjon om et finanssenter i og for Sunnmøre; følge opp/serve eierkapitalen i regionen.

Om betydningen av Ålesunds byfunksjon

- Ålesund er viktig som synlig samlingspunkt, for å tiltrekke seg nøkkelpersoner.
- Er Ålesund i stand til å ta rollen som nav?
- Ålesund som regional motor har et ansvar for omlandet. Vi vil ha byen, ikke Moa, som motor.
- AaFK; fra halvhjertet oppslutning til samlende rolle. Understreker betydningen av å skape felles sunnmørske arenaer; knyttet til naturen, kulturen, Geiranger, Runde, Innotown, AaFK, ÅRU.
- Ålesund er avhengig av Sunnmøre for å utvikle seg, og motsatt. Se fordel av Å for S, ønske Å for S, symbiose skaper Å-S-lykke!
- Noen må være i førersetet; Ålesund! By og land – hand i hand.
- Ålesund må supplere industrien i Sunnmøre med tjenesteytende næringer og det urbane elementet.

Om kommunikasjon/ infrastruktur/samferdsel

- Sunnmøre nord og sør henger sammen!
- Kommunikasjon er virkemiddel for å skape et sterkere og bedre bo- og arbeidsmarked.
- Fastlandssamband mellom Søre Sunnmøre og Ålesundsregionen.
- Øst-vest-akse via Kvivsvegen. Sunfast. Kommunikasjon over Storfjorden.

Om offentlig forvaltning og næringsliv.

- Det må utvikles et felles ståsted politikere/næringsliv.
- Skape møteplasser, felles arenaer, for politikere og for politikere og næringsliv.
- Skape en felles agenda for næringsliv og politikere.
- Samarbeid privat – offentlig; de er avhengige av hverandre; eks. smhg. næringsutvikling, utdanning, skatteinntekter.
- Kommunene må ikke konkurrere; det er behov for å skape sterkere fagmiljøer innen kommunal sektor gjennom et samarbeid mellom kommunene.
- Ett regionråd.

- Fylkesgrensen, et offentlig problem.
- Om suboptimalisering innenfor offentlig sektor; i næringslivet blir du oppsagt, i det offentlige blir du gjenvalgt.
- Endring av lokalpolitikerrollen fra detalj til helhet. Kreve utvidet kunnskap om regionen, endret holdning til ”naboen” og til etableringer/utvikling i nabokommunene.
- Kommunestrukturen gammeldags, må se utover det hverdagslige, imøtekomme forventinger til kvalitet på tjenester.
- Private Public Partnership
- Samhandle tettere i trekanten næringsliv, kommuner/utviklingsaktører, kunnskapsinstitusjoner.

Om bygging av omdømme

- Fokuserer på positive nyheter, skape de gode nyhetene. Må gjøre seg flid for brura. Internmarkedsføring.
- Kan vise til godt oppvekstmiljø. Barnehageplasser. Arbeid for begge voksne i en familie. Trivelig og fungerende hverdagsliv et budskap for å få folk til å bosette seg i Sunnmøre.
- Viktig med tilbud til unge kvinner. Problem med gubbekultur og intern rekruttering.

Momenter fra plenumsgjennomgang, oppgave 1

Klarer vi å samarbeide? Hva kreves for å skape en sterk allianse for hele Sunnmøre?

Basert på notater v/Reidun M., Sara M., flipp over v/OB

Ålesund i motorrolle.

- Gjensidig respekt for at aktørene har ulike roller; det gjelder først og fremst i forholdet mellom Ålesund og de andre kommunene.
- Bygge på premissen at Ålesund har en motorrolle.

- Ålesund er byen vår, men Ålesund er avhengig av omlandet.
- Ålesund kan betraktes som gravemaskinen, mens de andre er dumpere. De er like nødvendige for at jobben kan gjøres.
- Ålesund er et nav.
- Kan vi stole på at alle kommunene er enige i dette?
- Ålesund vokser. Har vi en misunnelseeffekt? Viktig å tenke region. Konkurrenten er ikke Ålesund, men Oslo, Bergen. Totalen Sunnmøre er poenget.
- Ålesund vokser ikke alene, den vokser sammen med omlandet; det er tale om en større bo- og arbeidsmarkedsregion, der flere kommuner må tenke og handle komplementært.
- Den faktiske utviklingen er/bør være et insitament til samarbeid.
- Ålesund må påta seg en ledelsesrolle.
- Ålesund er relativt provinsiell. Det fører til problemer med å tiltrekke seg høyt kvalifisert arbeidskraft.

Felles virkelighetsforståelse

- Det må utvikles en felles virkelighetsforståelse.
- Skape en felles visjon; skrive innlegg i lokalavisene.
- Må vite hva vi skal samarbeide om.
- Må sette langsiktige mål, prosessene må modnes.
- Felles mål må utvikles over tid; det vil komme ups and downs i økonomien, og det gir forskjellige skyv til utviklingen av et felles handlingsgrunnlag.

Mentaliteten bak samarbeidet

- Mentaliteten og kulturen må bygge opp om samarbeidet; det er en utfordring.
- For å bli heie på må man oppføre seg på en slik måte at det er grunn til å bli heiet på.
- Det er noe ved vestnorsk kultur; ikke ville bli styrt, ikke ville betale.
- Bygdedyret og bydyret er to varianter av samme slag.
- Det dreier seg ikke om styring med stor S, men om ledelse, gjennom felles oppfatninger, konsepter, fortellinger.
- Trusselbildet som ofte hefter ved forholdet mellom nabokommuner må omdefineres.
- En må være realistisk mht. sub optimalisering fra kommunalt hold.

Om forutsetninger for samling på Sunnmøre

- De tre forutsetningene for samling på Sunnmøre
 - o To sykehus
 - o To flyplasser
 - o To høyskoler

Samhandlingsarenaer

- Trenger samhandlingsarenaer for å få kunnskap, kjenne til hverandre, få grunnlag for å heie på hverandre.
- Det må skapes vinnende arenaer. Så folk ser de positive effektene av å stå sammen.

- Etablere ett regionråd for hele Sunnmøre; legge nye premisser for et nytt råd. Ett regionråd er en forutsetning.
- Skape ett Regionråd, med flaggbærere, basert på erkjennelsen om at aktørene er ”dømt til å måtte samarbeide tettere”.
- Noen må ta en rolle mht. regional utvikling.
- Kommunepolitikerne må se ut over kommunegrensene.
- Avhengig av at noen/noe holder alliansen ved like.

Næringslivet som pådriver

- Kommunale politikere må akseptere at næringslivet spiller en vesentlig rolle for samfunnsutviklingen.
- Næringslivet må være en pådriver; de ser mer på regionen under ett enn hva kommunene gjør.
- I noen kommuner har næringslivets folk tatt seg tid til å være med i politikken.
- Det vil være et virkemiddel å utvikle en felles næringsplan for hele regionen. Tenke komplementært.
- Forutsetningene for gode næringsplaner er at de er forankret i næringslivet.
- Kommunene er ikke flinke til å samarbeide med næringslivet, men næringslivet er ikke lett å få med heller.
- Næringslivet er mer vant med å samarbeide enn det offentlige; kan vise vei.

Samarbeid lokale myndigheter, næringsliv, forskning/utdanning

- Vi trenger trekantformelen for hele Sunnmøre.
- Viktig å få trekanten næringsliv, lokale myndigheter, utdanning/forskning til å fungere; forankre denne i det regionale samarbeidet.
- På mange områder er kommunene godt trent i interkommunalt samarbeid; her er noe å bygge på.
- Flere steder er det også godt samarbeid mellom lokale myndigheter og næringslivet; eksempel Ulstein.

Samferdselsprosjektene avgjørende betydning

- Nye samferdselsinvesteringer endrer forutsetningene; viktig å se de utviklingslinjene på lang sikt.
- Dette gjelder på Sunnmøre, som i de øvrige regionene på Vestlandet. Også se Sunnmøre som en del i denne prosessen; for eksempel i grensesnittene sørover mot Stryn/Nordfjord og nordover mot Romsdal.

Fra Samling 2:

Første runde i plenum: Fra diskusjonen om formuleringene som var lagt inn som ekstrakt fra samling 1 i PC-interaktiv versjon pr 27.4.2010, under de tre temaene:

- Syv sentrale utfordringer
- Syv sterke kort på hånden

- Ståsted – egne krefter - utviklingsmuligheter

Om Ålesunds motorrolle.

- Ålesund er byen vår; det er Ålesundsbyen som skal bringe oss framover. Det må være et fokus på Ålesunds rolle for regionen.
- Formuleringen ”byen, ikke Moa” må endres. Moa er en del av Ålesund, og en del av Sunnmøre på godt og vondt. Kan ikke diskutere den utvikling som er skjedd; det må dreie seg om herfra og videre.

Om kommunene.

- Effektiv kommunestruktur er viktig. Det kan innebære at noen står igjen på perrongen; kan ikke kreve konsensus; 2/3 må holde; vi må være smidige.
- Hva menes med gammeldags kommunestruktur? At den er utdatert i forhold til utviklingen i infrastruktur, bosetting og hvilke oppgaver kommunene må skjøtte.
- Kommunestrukturen har mye å lære av næringslivet.
- Påstanden om at Sunnmøre er kjennetegnet av små flate organisasjonene gjelder for næringslivet; ikke slik at dette også gjelder for kommunale og statlige institusjoner. Endre tekst til: Vi har små flate organisasjoner, særlig i næringslivet.

Om betydningen av mentalitet.

- Fokus på felles verdier; felles omdømme og identitet er viktig.
- Mentalitet er viktig; den sunnmørske har både plusser og minustegn ved seg; vi trenger den konstruktive sunnmøringen; den som fokuserer på vekst og stå på vilje. Endre tekst: Sunnmøre må samarbeide.

Om å tiltrekke seg nye innbyggere og arbeidstakere.

- Vi har allerede mange innflyttere, og vi trenger flere. Men vi kan ikke si at ”de skal bli som oss”; vi må spørre oss om hva den internasjonale arbeidstaker er interessert i?
- Han eller hun stiller helt andre krav og har andre behov enn ”den vanlige” arbeidstaker. Hva tenker vi for eksempel om ”den indiske sunnmøringen”?
- Vi trenger gode ”kulturkombinasjoner”.

Om Sunnmøres internasjonale karakter og vertskapsrollen

- Er Sunnmøre en internasjonal region? Ut fra erfaring som hjemflytter fra utlandet er det helheten som teller når familier skal bestemme seg for om de vil slå seg ned: Skole, familiens samlede situasjon, kommunikasjoner i tillegg til jobbmulighet(e).
- Tilflytter må føle seg velkomne. De viktige årene er når de ennå ikke har bestemt seg for å slå rot; hvordan holde på de som allerede er her, men som ennå ikke har bestemt seg etc.
- Regionen har naturen som et attraktivt kort: Fjord og fjell. Natur, kvaliteter. Men det er ikke tilstrekkelig; vertskapsrollen må inkludere langt mer enn det.

Om den videre utviklingen i arbeidslivet

- Vi må markedsføre at vi har en industri som er livskraftig.
- Det er ikke bare tjenesteyting som skal vokse og utvikle seg; industrien er en nøkkelfaktor på Sunnmøre.
- De tre viktigste forutsetningene for å sikre fortsatt sterk næringsutvikling er samferdsel, utdanning, kompetanseutvikling.
- Vi trenger offentlige arbeidsplasser for å få bredde og dybde nok i arbeidsmarkedet til å være attraktiv for 2 inntekts familiene.
- Fagutdanningen må ikke komme i skyggen av akademisk, høyere utdanning.

Kommentarene vil bli fulgt opp i utarbeidelsen av PC-interaktiv versjon pr. 27.5.2010
(Samling 3)

VEDLEGG 4 – VARSLING: SUNNMØRE FILLERISTES – FRA SAMLINGENE

Oppgaven:

Varslingen. Hvor galt kan det gå med Sunnmøre fram mot 2030? (Hvilke faresignal og kimer i negativ retning kan vi se for oss?)

Samling 2: Presentasjon fra arbeidsgruppens drøfting av oppgave 1:

Varslinger om hva kan skje i næringslivet

- Globaliseringen er en kjempeutfordring. Den kan endre karakter og sette opp nye handelsbarrierer. Det vil ramme næringslivet på Sunnmøre hardt.
- Eller den kan gå sin raske gang og føre til at den industrielle kjernekompetansen flyttes ut, og at Norge og Sunnmøre blir en utkant i det globale produksjonsmønsteret. Da vil de sterke sunnmørske næringsklyngene forvitte.
- Oppdelingen av kompetanse på de ulike leddene i verdikjedene, sammen med outsourcing av enkeltaktiviteter i ulike ledd, undergravde helheten i de sunnmørske klyngene, og bidro til å svekke den regionale konkurranseevnen.
- Naturforvaltningen kan glippe og ressursgrunnlaget innenfor fiskeriene svekkes. Da vil de sunnmørske båtene kunne stå uten det beste fisket.
- Hovedkontorene sentraliseres; den strategiske kompetansen i selskapene sentraliseres; stedene på Sunnmøre – også Ålesund – klarer ikke å nå opp i konkurransen om å være vertskapssteder for slike funksjoner; storbyene tar disse.
- De store næringslivsmotorene kjøpes opp av utenlandske interesser, blir til filialer og opplever at spisskompetansen og kompetanseutviklingen etter hvert flyttes til eiernes utenlandske enheter.
- Utenlandske og ikke-sunnmørske eiere i Norge har ikke samme regionale lojaliteten som de sunnmørske eierne; den industrielle identiteten utvannes og blir etter hvert ikke noe spesielt fortrinn for Sunnmøre. Ålesund/Sunnmøre er ikke aktuelle lokalisering for hovedfunksjoner, internasjonal virksomhet mv.
- Det norske kostnadsnivået undergraver eksportbedriftene. Kompetansen og kvaliteten i de norske bedriftene klarer etter hvert ikke å kompensere for det høye kostnadsnivået. Bedriftene har valget mellom å legge ned eller flytte ut.
- Alvoret i den realøkonomiske krisen som fulgte i kjølvannet av finanskrisen ble ikke tilstrekkelig oppfattet av sentralmyndighetene i Norge, og det bidro til å gi den sunnmørske industrien et hogg den aldri klarte å lege.
- Stivbeint og komplisert regelverk og firkantede krav driver konkurranseutsatt virksomhet ut av landet.
- Næringsstrukturen viser seg for ensidig; vi kom oss ikke raskt nok innover i ”de nye næringene” til å få fofeste og utviklingsmuligheter der som kunne kompensere for tapet innen industribransjene.
- Ålesund mister sin industrielle tilknytning og identitet, men klarer ikke å utvikle en ny identitet som passer til morgendagens næringsstruktur.

Varsling om kunnskap og kompetanse

- Vi har know how, men ikke nok kunnskap. Singapore og Korea tar over.
- Jentene reiser til storbyene, guttene tar fagutdanning; industrien taper i konkurransen og guttene drar etter jentene til storbyene; og vi blir sittende igjen med en gjeng gamlinger.
- Erfaringskompetansen kommer i skyggen av den akademiske kompetanse (på Ulstein er det 70 yrker).
- Det er et faresignal at omdømmet for læreryrket fortsetter å synke; kvaliteten i den sunnmørske skolen går ned.
- Vi kan bli for svake og trege når det gjelder å matche utviklingen av arbeidskraftens kompetanse med behovene og de nye forretningsmulighetene innenfor de tjenesteytende næringene.
- Vi er kjent for å være utviklende i næringslivet, men driver ikke FoU. Vi finner ikke formelen for den industrielle FoU-utviklingen og kommer på etterskudd med konkurrentene.

Varsling om Ålesunds utvikling

- Det er ikke interessant nok å være i Ålesund.
- Ålesund utvikler seg som seg selv nok.

Varsling om å tiltrekke seg nye krefter

- Sunnmøre har ikke nok å tilby, når trenden er at folk er ute etter (individuell) selvrealisering.
- Sunnmøringene viser seg for lite åpne og for nye kulturer; at vi tror/fordrer at innvandrere skal like det samme som oss. (Hva om vi etablerte en ”prøvemoské” på Giske eller et Buddha tempel i Skodje?)
- Ikke alle ønsker å gå på ski. Noen prioriterer urbane kvaliteter.

Varsling om samferdsel og infrastruktur

- Utviklingen av samferdselsmønsteret går ikke raskt nok til å utvikle bo- og arbeidsregionen Sunnmøre.
- Sentraliseringskreftene leder utviklingen i retning vest – øst.
- Rasfaren (eksempel bevisstheten om Åkerneset) og om muligheten av monsterlinjene undergraver reiselivsproduktet vårt.

Varsling om offentlig sektor

- Sentralisering av FoU, av helsetjenestene/sykehus; innen regionen, innen nasjonen.
- For få hender og for lite kompetanse i offentlige virksomheter.
- Den sterke sentraliseringen undergraver muligheten for å få tilstrekkelig kapasitet innen viktige offentlige kompetanseområder.
- For mange kommuner til å få god offentlig forvaltning; det svekker muligheten for å rekruttere fagkompetanse.
- Manglende fornyelse i offentlig sektor.

Varsling om mentalitet

- Sunnmøre klarer ikke å skape en samhandlingsstrategi i en kultur som er så individualistisk og lokalpatriotisk som den sunnmørske.

- Sunnmøringen, er med sin innstilling, holdninger og kultur, både sin egen venn og fiende. Det gjelder både innen næringslivet og i det offentlige; men det blir kanskje mest fremherskende i det offentlige – som ikke i samme grad er tvunget ut fra konkurransen til å måtte samarbeide.
- Regionen klarer ikke å samle seg; det er fragmenteringen innen regionen som rår, mens det man trenger er tydelige roller mht. å utfylle hverandre for å styrke regionen.
- De store har ikke tilstrekkelig raushet, de leder ikke an.

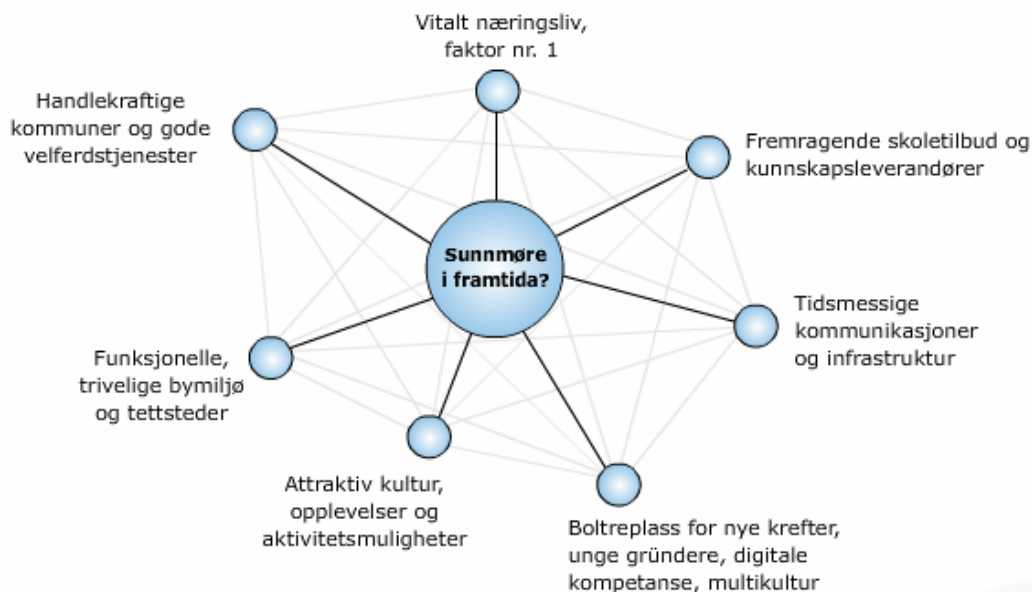
Innspillene vil inngå som råstoff til den videre konstruksjonen og konkretiseringen av et varslingsscenario for Sunnmøre. Arbeidstittel: **Sunnmøre filleristes.**

VEDLEGG 5 – VISJON: SUNNMØRE OVERBEVISER – FRA SAMLINGENE

Oppgave:

Sunnmøre på offensiven. Hvordan ser vi den utviklingen for oss?

Samling 2: Presentasjon fra arbeidsgruppenes drøfting av oppgave 2 (gruppeoppgaver til hvert av utviklingsområdene, ref figuren under:



Fra arbeidsgruppe: Funksjonelle, trivelige bymiljø og tettstedutvikling

Kjennetegn/stikkord:

- Kommunene, byene og tettstedene, gjør hverandre gode.
- Ålesund aksepteres som byen med stor B på Sunnmøre.
- Den representerer et opplevelsessenter i regionen.
- Moa er en godt innarbeidet del av den komplette byen.
- Vi styrker livet ”mellom husene”.
- Folk vil gjerne bo tett, spesielt alle studentene i byen.
- Det er kulturelt mangfold, med stor toleranse for forskjeller.
- Mentaliteten som utvikles framover mot 2020 nedkjemper bygdedyret.
- Byen, byens innbyggere, næringsliv og politikere er et inkluderende vertskap; det utvikles et mangfold som styrker utviklingsevnen og reduserer sårbarheten for markedssvingninger.
- Det er ikke A- og B-boplasser i regionen; bostedene i byen, tettstedene og bygdene står godt til hverandre. Tettstedene har egenskaper som utfyller hverandre; Volda studentby, Fosnavåg fiskeri etc.
- Det en felles høyskole (Universitet) på Sunnmøre; høyskolene er samkjørte, de ulike enhetene står godt til hverandre, med forskjellige fag og spesialiteter, og med sterke tverrfaglige samarbeidsopplegg.

- Arealutviklingen legger stor vekt på fortetning i sentrum; flere leiligheter i sentrum.
- Bybane er ikke aktuelt; kollektivtilbudet løses med miljøvennlige, gratis busser.
- Gode nettverk mellom byen og tettstedene.
- Jugendbyen er en fantastisk merkevare. Den vitaliseres og vernes.
 - Kommentarer
 - Det ble nevnt at Ålesund i dag er død fra kl. 16.00; den er ikke død, men det er klart vi trenger mer aktivitet.
 - Vi er ikke søreuropeere; vi spiser vår middag hjemme.
 - Vi trenger gode møteplasser; det er viktig å tenke Ålesund som kulturby. Husk at kultur er en vekstnæring.
 - Må akseptere at kultur ikke er luksus, men del av infrastrukturen.
 - Volda ser sørover; ikke enighet her.
 - Det bor mange eldre i indre bydel/sentrum. Men det betyr også at det kommer et generasjonsskifte; hva tenkes offensivt om det?
 - Hvordan håndtere den regionale motorrollen og ansvaret som kulturhovedsted i regionen når det samtidig kreves at kulturtilbudene skal spres? Svar. Det må gå an å utfylle by/hovedstedstilbudet med kulturarrangementer og lokale tilbud. Det er ikke meningen at alle skal ha store kulturhus som konkurrerer hverandre i hjel.
 - Kulturen på bygdene er viktig for rekruttering til kulturlivet i byen; rekruttere både utøvere og publikum.

Fra arbeidsgruppe: Tidsmessige kommunikasjoner og infrastruktur

Kjennetegn/stikkord:

- Det er gode, effektive samferdselsårer mellom tettstedene i regionen. Kollektivtrafikken går på vei; ikke baner, men ”baner på gummihjul”.
- Det skjer en samordning av kollektiv trafikken ut fra helhet, basert på behovsanalyser for bosetting, næring.
- Det går svært offensivt til verks for å få ned transportkostnadene raskest mulig. Det er lokal finansieringsvilje for å investere strategisk i veinettet og styrke vedlikeholdet
- Kollektivtrafikk går på vei; det samordnes bedre enn i dag.
- Det tenkes mer nyskapende om utviklingen av sjøtransporten. Sunnmøre har den fremste skipstekniske ekspertisen i landet mht. å utvikle morgendagens fergefartøy; disse går mye fortere, de er mer komfortable, de er billigere i drift, de kan dekke større områder pr. fartøy, de er mer miljøvennlige.
- Fly ventes å ha nedgang på kortreiser, oppgang på langreise; Sunnmøre står seg godt i dette bildet.
- Toget må høyere opp på agendaen, det ventes å komme sterkere i nasjonal sammenheng, men delte meninger om hvordan Sunnmøre skal satse her.
- Virtuelle IKT-kommunikasjon tar over for mye; de skaper også helt nye møteplasser, med helt nye sammensetninger av møtedeltakere.
- Stad-tunnelen er ferdig i god tid før 2030.

Fra arbeidsgruppen: Boltreplass for nye krefter, gründere, digital kompetanse og multikultur

Kjennetegn/stikkord:

- Konkurransen skjer online og world wide; i 2020 er det i denne kommunikasjonskanalen mye skjer; det fordrer
 - Holdningsendringer
 - Samspill mellom næring og kultur
 - Gode utviklingsmiljøer.
- Holdningsendring; dannelse/utdannelse/utvikling som stikkord.
 - Det starter på barnetrinnet; lærer barn at kultur er del av hverdagen.
 - Lære å stole på egne krefter
 - Skaper møteplasser; det bygges basistilbud til barn i tettstedene/bygdene; badehus, digitale sentre, Eplehuset mv.
 - I videregående skole har de alternativ karrierebygging for øyet; hospitantordninger; stipendordninger for ungdom; dialog mellom gründere og bedrifter; stimulere kreativiteten hos unge mennesker.
- Det skapes miljøer som synliggjør kunstnere; her i Sunnmøre blir du sett.
- Det er gode kommunikasjoner, mobilitet, inn og ut av Sunnmøre;
- Moderne møteplasser.
- Fokus er på menneskene; innsatsen følger en kvalitetsstrategi.
- Vi stimulerer til kreativitet og ungt entreprenørskap; de unge lærer å starte bedrifter allerede i barneskolen.
- Det er viktig å stimulere kreativitet. Kommunene og har felles utviklingsstrategier for å stimulere kreativitet og nyskaping på Sunnmøre.
 - Kommentarer
 - Blir det for mye fokus på konsumenten; om å ”motta/få/ha et tilbud” og for lite på at vi må være aktive bidragsytere? Svar: Et utviklingsprosjekt for unge har som hovedmål å skape de best mulige forutsetninger for siden i livet å produsere i et samfunn der kulturnæringene ventelig vil bli viktigere.
 - Det er en stor utfordring å få dette ”dannelseskonseptet” forent med kreftene som rår i skoleverket? Svar: I visjonen får man dette til.
 - Hvem fanger opp alle ideene fra boltreplassen? Svar: Her bygger visjonen på den sunnmørske entreprenørskapskulturen og at gode ideer gir grunnlag for kommersielle prosjekter.

Fra arbeidsgruppen: Fremragende skoletilbud og kunnskapsleverandører

Kjennetegn/stikkord:

- Fram mot 2030: Full dekning i barnehagene. Det ligger en regional identitet til grunn; barna gis god kjennskap til geografien i regionen; de kjenner regionen sin godt.
- Grunnskolene på Sunnmøre har over gjennomsnittlig nasjonal standard.
- Fagutdanningen og VGS utvikler sitt tilbud og sine fagområder slik at de matcher behov og etterspørsel i det regionale produksjonslivet; også de nye yrkene og forretningsområdene.

- Det er Sunnmøre som vinner NM i fagutdanning, 4. mai 2020; samme pris for best i Norden i 2030.
- Høgskolene har blitt universitet og det satser strategisk i to spor;
 - det defensive/funksjonelle som dekker høyere utdanning for å sikre tilgang på kvalifisert personell til pedagogikk, økonomi og administrasjon, helse, ingeniørfag.
 - det offensive; hvor forskningen og den høyere utdanningen på Sunnmøre har sett seg ut tre vitenskapelige spissområder pr. 2030 (internasjonal ranking på topp): logistikk, maritim, marin.

Fra arbeidsgruppen: Handlekraftige kommuner og gode velferdstjenester

Kjennetegn/stikkord:

- I 2023 har vi to kommuner på Sunnmøre: Runde med 7 kommuner; Borgund med 10.
- Det pågikk en prosess, der næringslivet var en drivkraft, hvor man skritt for skritt utviklet seg ut fra en voksende felles erkjennelse av at man ble målt mot andre regioner og storbyer; og at ingen vant på å bruke tid og krefter på strid mellom kommuner i egen region.
- Det ble mer og mer klart at innbyggerne ønsket et mer forpliktende samarbeid mellom kommunene; man var nødt til å samarbeide. De lengst vekk taper mest om de samarbeider svakt.
- Prosessen som ledet fram til de to kommunene kan også spores tilbake til arbeidet i årene 2010 til 2015 med å få på plass samhandlingsreformen.
- Også næringslivet trykket på, og prosessen ble godt hjulpet av stimuleringsmidlene som skiftende regjeringer sto som garantister for når det gjaldt utviklingen i kommunestrukturen.
- Kommunene valgte virksomhetsmodeller som hadde mange fellestrekk med hvordan konserner vanligvis organiseres og styres, med tre hovedprinsipper. Desentraliserte, tydelige tjenesteleverandører tett inn mot primærbrukerne; sterke, faglig orienterte fellestjenester som understøtter og styrker tjenesteleverandørene; tydelig rollefordeling og samarbeid mellom politisk og faglig ledelse. Dvs. at basistjenestene ligger ute der folk bor.
- Modellen ble forankret i et regionalt demokrati i form av en samarbeidsmodell for de to kommunestyrene.
 - Kommentarer
 - Vi må samarbeide på en helt annen måte enn før; ellers vil de små kommunene tape.
 - Vi må samle fagkompetanse, samordne drift; trenger felles arealutvikling – utfylle hverandre.
 - Den demokratiske biten er nøtta.
 - Dersom vi ikke lykkes med å samarbeide bedre, kan vi komme til å utarme hverandre i regionen. Dermed vil utviklingen gå enda mer i favør av storbyene.

Fra arbeidsgruppen: Attraktiv kultur, opplevelser og aktivitetsmuligheter

Kjennetegn/stikkord:

- 2029 – Sunnmøre er den kulturelle gullkysten.
- Og lenge før det, april 2011, ble de to destinasjonsselskapene slått sammen. Visjonen var nettopp å skape Den kulturelle gullkysten; og slik ble det.
- Bedre utnyttelse av naturlige fortrinn; fjord, fjell, kyst; verdens beste reisemål; naturattraksjoner + fritidsaktiviteter koplet med en moderne infrastruktur
- Aktivitet sommer som vinter; mange aktivitetsbaserte reiser.
- Samordning av kulturaktiviteter (årshjul); store arrangementer fordeles utover året og samkjøres mellom byen og tettstedene i regionene.
- Samarbeid kultur og næringsliv; kultur er næring.
- Alt henger sammen med det meste; kommunene ble både drevet fram av, og bidro til å drive fram, den sterke utviklingen innen kulturlivet, næringslivet og utdanningssektoren i regionen.
- Nye generasjoner hadde kommet inn med nye synsmåter og holdninger; og med nye krav til kulturaktiviteter.
- Kulturarbeiderne profesjonaliserte seg; det ble etablert en type kulturparker, med markerte utøvere, strategisk utvikling av bygningsmassen og fasiliteter ellers.
- Ålesund ble et hovedkvarter, nærmest en slags regional hub, for kunst- og kultursentrene på Sunnmøre; byen er lokomotivet.
- Vi har profesjonelle kulturelle miljøer/fyrtårn som drar opp kulturaktivitetene i samspill med amatørerne.
- Folk strømmer til.
- Maritimt kultursenter er flyttet fra Bygdøy til Sunnmøre.
- Vi har ett fotballag i øverste divisjon; det har markert seg også i de europeiske klubbturneringene.

Fra arbeidsgruppen: Vitalt næringsliv, faktor nr. 1

Kjennetegn/stikkord:

- Sunnmøre har en sterk, komplett maritim klynge, i internasjonal tet; vi har igjen vunnet ship of the year. Det er mer oljeaktivitet (internasjonalisering) en før, og vi har sterke klynger innen møbel, marine ressurser og på nye forretningsområder.
- Samarbeidet mellom næringsklyngene fungerer meget godt.
- Kjennetegn for den sunnmørske industrien er at den klarer å skape lønnsom vekst. Det investeres i modernisering; sterke, moderne merkenavn hos kjøpekraftige, krevende kunder er nøkkelen.
- Den konkurranseutsatte delen av næringslivet er mer mangfoldig enn tidligere, dvs. at det er en bredere kompetanse- og produktportefølje, sammensatt av stadig mer spesialiserte nisjer der det sunnmørske næringslivet (også på flere tjenestoområder) ligger i tet.
- Sunnmøre favoriseres av sine flate organisasjonsmodeller med korte beslutningsveier.
- Alle bedriftene rekrutterer fra grenseløse internasjonale, nettbaserte arbeidsmarkedsarenaer. Nisjeproduksjoner fordrer ofte svært spisset kompetanse. Det er ikke noe problem for de beste bedriftene i regionen. Slik Sunnmøre utvikler seg, er både arbeidsgiverne og regionen svært ettertraktet i dette internasjonale markedet.
- Rekrutteringen og integreringen av utenlandsk arbeidskraft i det sunnmørske produksjonslivet bidrar til å fornye den sunnmørske forretningskulturen i riktig retning.

- Engelsk er hverdagsspråket i næringslivet.
- Ikke bare den sunnmørske, men også norsk og utenlandsk kapital finner det attraktivt å investere å på Sunnmøre. Det er vanligere at utenlandsk eierskap søker hen til Sunnmøre, og den opptrer ofte i samspill med lokale eiere.
- Her er også noen tydelige høvdinger i fortellingen om Sunnmøre på offensiven; personer som leder an og har samfunnsansvar og interesse for industribygging og nye satsingsområder.
- Kjennetegn ellers: Kapitalen på Sunnmøre er risikovillig og svært kompetent; god og dristig til å ta kalkulert risiko; den gambler ikke.
- Vesentlig for næringslivet: At de offentlige tjenesteprodusentene tar sin del av jobben.

I sum, fra arbeidsgruppen:

- Vi samarbeider fortsatt når vi kan og konkurrerer når vi må.
- Vi snakker gjerne engelsk på arbeidsplassen.
- Vi er kreative og tett på kundene.
- Vi har entusiasme og innovasjonsevne.
- Vi er lokale, men ikke nødvendigvis lokalt eid.
- Vi har tydelige høvdinger, sterke på industribygging og tar samfunnsansvar.
- Vi er gode offentlige tjenesteleverandører, har sterk samhandling og driver langsiktig påvirkning.
- Vi tiltrekker oss internasjonal spisskompetanse (NB: Ledelse og lederopplæring er en kritisk faktor.)
- Og vi bygger ut fødeavdelingene.

Innspillene vil inngå som råstoff til arbeidet med å utvikle et visjonsscenario for Sunnmøre, der det også trekkes tydelige tråder mellom de syv områdene. Arbeidstittel: **Sunnmøre overbeviser.**

Kommentarer til sammenfatningen fra den andre samlingen

**Tema: Hva kan skje? Varslinger og visjoner om Sunnmøre i framtida”
Ståsted – Egne krefter - Utviklingsmuligheter**

Synspunkter som kom fram i plenum:

- Er det egentlig evne til å samarbeide? Vi ser faren med ikke å gjøre noe, og vi skjønner at vi må prioritere, men vi må også tørre å foreta de prioriteringer som er nødvendig. Ledelse er viktig, ikke minst for å møte globaliseringen.
- Myten om Sunnmøre, om entreprenørskap; hva er sant? Og den negative myten om sunnmøringen må brytes ned. Vi må bli mer inkluderende. Hvordan skal vi klare å viderefordre sunnmøringen? Vi må slippe ned det sære. Vi må tørre å snakke om det.

- Det er ikke enkelt å få på plass en Sunnmøre allianse. Det var enklere i Drammen; de har en ordfører og ligger helt annerledes til mht. sentraliseringen i Norge. Vi er ikke en naturlig enhet; utfordringene er mye større her.
- Mht. påstanden ”vi konkurrerer som bare rakkeren og samarbeider når vi må. Vi må samarbeide i tide mv.” Men hvordan komme i gang i tide når kriseforståelsen ikke er der? Folk flest har ingen oppfatning om at det er noe som står på spill.
- Sunnmøringene er intenst opptatt av å handle hver for seg; vi må ikke være redde for å samarbeide på nye områder; vi må kunne leve med ulike syn; det er konstruktivt med ulike syn.
- Varslingsversjonen er vel dystert noen steder; det kan være en idé å ha en varsling i form av en leserveiledning. Et scenario skal strekkes i retninger som provoserer/stimulerer, ok; men vi er grunnleggende optimister, og her er elementer som er for negative.
- Det er behov for nødvendige grep. Det er utrolig viktig med samarbeid/samhandling, Vi må stå samlet i de store, viktige sakene.
- Det sitter en høvding på hvert nes som skal konkurrere seg i hjel. Det er behov for en høvdingsamling; alliansen forutsetter et kollektivt lederskap; det gjelder å ha god ledelse og finne løsninger. Det er for lett å få regionale/lokale debatter som ikke går på kjernen i utfordringene og mulighetene.
- Den kjem aldri gjennom skogen den som skal redde alle troll.
- Vi trenger relevante arenaer; vi må formalisere noen arenaer som er relevante både for det offentlige og næringslivet. Toppolitikere trenger patriotkapitalistene og patriotkapitalen.
- Det er noen kritiske ”caser”; fokusere på disse; hvem følger opp?
- Men for eksempel samferdsel løser ikke alt; endringer ett sted må følges opp av strukturelle endringer annetsteds. Eksempelvis endring i kommunestrukturen.
- Enkelttiltak trenger forankring i helhetlige baserte prioriteringer. En må se sammenhengene mellom tiltak, rekkefølgen mellom tiltak. Vi mangler en helhet for å prioritere det ene eller andre valget på en trasé. Man må prøve å finne/bli enig om kriterier.
- Sunnmøringen doper seg selv i troen på at vi skal løse alt. Ulikhetene er mye klarere her enn i Romsdal/Nordmøre.
- Inkluderende mangfold er en nøkkel; regionen trenger ny kompetanse; da må de som kommer møte en åpen dør.
- Mht. varsling: Viktig med realitetsorientering. Utviklingen vi kan lese fra statistikken er ikke spesielt lystig; det er mange faresignaler mht. utflytting, innflytting, rekruttering, nyetablering mv.
- Vi må realitetsorientere oss for å komme over i handlingsmodus.

Teksten som ligger inne under punktet: ”Ståsted – Egne krefter – Utviklingsmuligheter” vil bli gjennomgått og justert i lys av disse kommentarene.

VEDLEGG 6 – STRATEGISK RESPONS – FRA SAMLINGENE

Oppgaven:

**Strategisk respons - hva gjør vi for å realisere visjonene om Sunnmøre i framtida?
Hvem gjør hva?**

Samling 3: Referat fra plenumpresentasjoner og gruppearbeid.

Rapportering i plenum

Gruppe 1 (rapportør: Magne Skudal)

Vi har et ønske om å være helhetlige i vårt vertskap, åpnere, vennligere og mer inkluderende og attraktive, slippe ned noe av det sære.

- Skape arenaer for Sunnmøre (forankre til noe vi har fra før?). Det må komme noe utav det, makt til å gjennomføre, etablere møteplass. Ansvar: Partnerskap Sunnmøre (må ha ressurser, og tid). Sunnmøre i framtida (SIF) kan ta initiativet.
- Utdanning/kompetanse: Rett utdanning, rette områder. Ansvar: Mørealliansen/Partnerskap, Sunnmøre pådriver. Viktig å markedsføre gode, fornuftige utdanningstilbud her i regionen.
- Kommunikasjon og logistikk: Skal fremme prosjektene som dannes i SIF. Synliggjøre og legge grunnlag for prioriteringene. Regionutvikling/næringsutvikling er altfor lite sentralt i begrunnelsene. Rekkefølgetenking og ansvar: De som driver enkeltprosjekter må se sine prosjekter inn i en sammenheng. Evt. Sunnmøre Veiinvest
- Markedsføre en interessant region
- Samlet handlingskraft. Synlige ledere, tydelige handlinger, markedsføringsfinansiering, kommuniserbar målsetning. Historien må være sann og interessant

Gruppe 2 (rapportør: Odd Harald Karlsen)

- Det trengs tydelige mål for regionen. Da blir det lettere å velge verktøy for tiltakene.
- Kommunene må styrkes som samfunnsutviklere.
- Det er behov for et styringsredskap, et råd for regionen der en både har sterke næringslivsledere, kommunene og utdanningsinstitusjonene med. Etablere en Sunnmøre kommune.
- Det bør etableres en tydeligere arbeidsdelingsmodell mellom kommuner. Tjenestene

lokalt, samfunnsbygging sentralt. Viktig å ha nærhet til tjenester.

- Samferdsel og kultur. Ålesund har et ansvar
- Kompetanse. Kommunene trenger mer kompetanseutvikling og nye løsninger. Det bør bli mer aksept for mangfold og forskjellige løsninger.
- Satse mer på gründerånden. Vi trenger indikatorer som viser hvordan utviklingen er mht. kommersielle nyskaping. Mer fokus på knoppskyting fra eksisterende bedrifter, gjøre mer bruk av mentorrollen både i bedriftenes interne utviklingsarbeid og overfor nyetablerere.
- Bedriftsledere blir i altfor liten grad invitert inn i kommunen, og vice versa. Innarbeide fellesmøter, utveksle strategiske utviklingsplaner er viktig, for eksempel sette av ½ time på hvert kommunestyremøte til bedriftspresentasjon (bedriften får fortelle hva de er opptatt av, og hvorfor de er opptatt av det.)..

Gruppe 3 (rapportør: Aleksandra Leikanger)

- Skape områder som er nyskappende og trekker til seg talenter, forme byen/Sunnmøre til å bli attraktiv. Pr. i dag er regionen i manges oppfatning ”testosteronkysten”; ref. foredragsholder på nylig konferanse i Ålesund om den typiske ålesunder; hvit, middelaldrende, heterofil, ingeniør. Regionen trenger flere kvinner, høyt utdannede, samfunnsengasjerte, som er innstilt på å bo og virke i en region de finner attraktiv.
- Organisatorisk: Etablere tyngre møteplasser, Sunnmøre i framtida videreføres.
- Kommuner/næringsliv bør bli bedre kjent med hverandre; det bør bli lettere å samarbeide på tvers.
- Det er behov for en næringslivsallianse i regionen; utvikle en form for lojalitet til regionen og til hverandre. Ansvar: Fyrtårn, Mørejarl (personer eller grupper).
- Få opp et ordførerkollegium med Ålesund i spissen, for å sikre forankring og handlekraft.
- Det er behov for en effektiv, handlingsrettet styringsmodell. Kan ikke dra alle med seg på alt hele tiden.
- Samarbeidet trenger konkrete mål å arbeide ut fra. Vi må få motoren på plass: AS struktur, generalforsamling (Sunnmøre Tut og Kjør AS)

Gruppe 4 (rapportør: Ole Magne Rotevatn)

- Styrke høyskolene. Ha felles administrasjon.
- Kommunikasjonen mellom søre og nordre må bli bedre
- Mer spisset videregående skole, med fagretninger som utfyller hverandre og har

relevans.

- Trenger sterke, handlekraftrike lokalpolitikere; de må gis anledning til å kunne løfte blikket og ha fokus på framtidrettede strategier og planlegging av framtida
- Det er behov for bedre møteplasser kommune/næringsliv. Ta ansvar sammen i et felles organ. Skal arbeide for samarbeid og drive fram Sunnmøre. Lokalpolitikere + næringsliv. Tilføre politikerne den kunnskapen de trenger. Gjensidig kunnskapsutveksling. Helhetlig agenda for Sunnmøre

Gruppe 5 (rapportør: Martin Foldal)

- Samle seg om å synliggjøre Sunnmøre (gullkysten). Felles kulturkalender
- Sanere/samordne arenaer innenfor en forpliktende arena. Eks: lage felles strategisk næringsplan.
- Felles omdømmestrategi.
- Få en konsernmodell for å se ting i sammenheng.
- Gå sammen om høyskolene, styrke høyskolene, evt. universitet.
- Boltreplass for kreative krefter, finne ut hvordan vi kan tiltrekke oss dem.
- Få til noe i Ålesund; slå sammen 7 kommuner på søre; så forbinde de to rent fysisk og utvikle noe i fellesskap.

Fra runden i plenum om aktuelle indikatorer for å måle regional utvikling.
Hvilke faktorer er det viktigst å score på?

Aktuelle (kvantifiserbare, dels kvalitative) indikatorer for å følge utviklingen i regionen samt bruke indikatorene for å sammenlikne seg med utviklingen nasjonalt og med andre regioner:

- Befolkningsutvikling
- Utdanning/kompetanse i befolkningen
- Attraktivitetsbarometer (trivselsundersøkelser hvert halvår)
- Omdømme
- Finne et mål på mangfold i regionen mht. næringer, yrker, familiestruktur, kulturbakgrunn mv.
- Innflytting
- Utflytting

- Unge i etableringsfasen
- Pendling inn/ut av og innen regionen
- Levekårsindekser (Levekårsundersøkelser)
- Sysselsettingsutvikling, bransjer
- Arbeidsløshet, grupper
- Verdiskaping
- Nyskaping, nyetableringer
- Lønnsomhet i næringslivet
- Eierskap i næringslivet (lokalt, nasjonalt, utenlandsk)
- Investeringsaktivitet
- Kulturaktivitet
- Kapasitet offentlige tjenester
- Kvalitet offentlige tjenester
- Tilfredshet med velferdstjenestene
- Bedriftenes samfunnsengasjement

PS. Fylkeskommunen har et godt statistikkmateriale som kan bidra her.

**Fra Samling 4:
Fra tanker og gode intensjoner til handling.**

1. Engasjement – er nødvendig! Hva skal til?

Sunnføre er utfordret, ok! Vi må samarbeide bedre, ok! Men hvordan får vi kroppen til gå; hvordan engasjere og mobilisere til felles innstilling og sterkere samhandling?

Innledning til gruppearbeidet.

Som inngang til gruppearbeidet ble det vist til modulen Veien videre (se hovedmenyen), der det med basis i de foregående samlingene var formulert et utkast til oppsummering, under avsnittene

- Sunnmøre er utfordret – vi må samarbeide bedre
- Samhandlingserklæring
- Strategisk plattform

De tre hovedspørsmålene ble kort introdusert; engasjement, fellesarena, prosjektpakke 2011-2012.

1. Fra plenumsrunden – om Engasjement

1

- Det er viktig å spre engasjementet. Da må det gjøres en del grep; komme sammen på EN felles arena, få engasjement blant beslutningstakerne, (næringslivet tar ansvar for sine, kommunene for sine, utdanningsinstitusjonene sine).
- Arenaen kan kalles hva som helst. Poenget er å komme sammen med bred deltakelse og skape et felles engasjement som aktørene sprer i sine kanaler; til bedriftene i næringslivet, kommunestyrene, kommuneutvalgene mv.
- Etablere en tankesmie?
- Høgskolene bør knyttes tettere til politikk og næring.
- Skape engasjement ved å lære av de som har lyktes, for eksempel Aafk. De flagger på kampdagen i hele regionen; Sunnmøre bør flagge for de gode historiene.
- Trenger vi profesjonelle markedsførere? (Noen mente ja, andre var skeptiske; bør gjøre jobben selv.)

2

- Engasjementet er der. Det er viktig å ha en konkret fellesarena, et fast organ med et styre på 6 (2 fra regionsrådene, 1 fra høgskole, og resten fra bransjeforeningene), med et fast sekretariat, 1-2 stillinger.
- Noen må lede an.
- Finansieringsforslag: 10 kr pr innbygger, og tilsvarende fra næringslivet. Lokalisert på Kunnskapsparken.

3

- Det bør etableres et salgskontor Sunnmøre, med profesjonalitet i å synliggjøre det vi påstår å ha; et promoteringskontor som utvikler det vi vil kommunisere, ikke bare eksternt men også i befolkningen og blant bedriftene på Sunnmøre.
- Ungdommene må trekkes inn; da må det som er interessant for ungdommen markedsføres overfor dem.
- Hvor sterkt er engasjementet? Er vi mange nok som brenner for at Sunnmøre er det beste stedet å leve?

4

- Vi må lage kaka større, må ha raushet, skape positivisme, vi må gå på media når de er for negative. Dette handler om mentalitet

5

- Vi må skape entusiasme for gründeraktivitet og nyskaping. Må ha raushet, generasjonsutvikling, nytt spor (ikke henge fast i enhetsegoismen som rår i kommunene).
- Ungdommen, skolene må trekkes aktivt inn, holdninger helt fra grunnskolen, skape

entusiasme for å gå inn i en grunderaktivitet; knytte sammen med engasjementet fra fylkeskommunen.

- Arbeidet for felles infrastruktur vil være med på å styrke engasjementet. Engasjementet følger av om vi har synlige objekter å kjempe for.
- Raushet, generasjonsutvikling, ungdommen må inn for å få holdninger inn i et nytt spor.
- Vi bør etablere et næringsråd, bli kjent med hverandre, vi må innse at vi har en gedigen utfordring som skal løses.
- Engasjement er viktig og nødvendig! Hva skal til? Felles forståelse for at Sunnmøre må konkurrere med andre regioner i Norge og internasjonalt. Vi må være raus og romslige, tenke større og videre.
- Viktig med samarbeid offentlig og privat sektor.
- Vi har et sammensatt næringsliv. Tenk gründervirksomhet, skaffe nye arbeidsplasser, trekke til seg nye innbyggere.

6

- Budskapet må bringes videre, få en felles forståelse mellom offentlig og privat, skole og utdanning. Ha en kommunikasjonsstrategi i prosjektet Sunnmøre i framtida. Nå ut til en større gruppe enn denne, skape debatt i det brede lag av folket. Sunnmørsposten, NRK, sosiale medier. Må ha fortellingen på plass. Må komme gjennom med det man er ute etter.
- Profesjonelle markedsførere – ekstern og intern markedsføring om hva det siktes mot og hvilke prosjekter som kjøres fram er helt avgjørende.

2. Fellesarenaen – skal på plass i 2011.

Hvordan skal det skje? Modell, forankring, lederskap og ressursbase.

2. Fra plenumsrunden – om Fellesarena Sunnmøre

7

- Viktig med en fellesarena som kan favne bredt, må være viktig for alle parter å være med.
- Fellesarenaen må være attraktiv nok, og gi mening.
- Styringsgruppa og prosjektgruppa kan ha en funksjon videre. Må ha et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom næringsliv og høgskoler, må ha felles forståelse (dette

er ikke nok tilstede nå, pga at det ikke er fellesarena).

- Sunnmørskonferansen kan være en slik fellesarena. Utvikle den fra møteplass til aktør.

8

- Det er opplagt at vi trenger en bred arena. Denne kan samles 1 gang i året, og ut fra denne blir det opprettet prosjektgrupper. Her bør styringsgruppa være ansvarlig, gjerne med fast ansatt sekretariat.

9

- Ungdommen må være med. Foreslår 10 offentlige, 12 næringsliv, 8 utdanning, + ungdom som skal diskutere innholdet i Sunnmøre på offensiven.
- Det må skje noe, vi må begynne å jobbe konkret og vi må være mange. Gruppa må være tverrfaglig sammensatt.
- Mandat: Etablere Sunnmøre Næringsråd for å få fellesarena.
- Fellesarenaen må på plass i 2011. Vi må dra inn ungdommen/unge voksne Sunnmøre i framtida, styringsgruppa må få et mandat.
- Sunnmøre regionråd/Arena Sunnmøre. Hvem er pådrivere? Hvordan få næringslivet med? Det må skje noe. Gå fra tafatt til å ta fat! Være så konkret som mulig.

10

- Lederskap er viktig, det bør plasseres i Ålesundsområdet; Ålesund som motor, ta føringen; ha et organ i Ålesundsmiljøet. Kommentar: Vi må snakke om Sunnmøre regionen, ikke Ålesundsregionen.

11

- Behov for en felles arena; følge videre det som har kommet, videreutvikle regionsrådene? Rapportere status; for eksempel om hvordan det går med viktige indikatorer på utvikling; holde trykket oppe.

12

- Det er viktig med allianser, må ikke bli for innestengt. Be utenforstående komme inn og komme med innspill; gi synspunkter på hvor man ligger an i utviklingen.

13

- Noen må drive det i det daglige, og det må være forankra i politikk og næringsliv.

14

- Må ha forankring og legitimitet, man må se at det skjer noe, må være forberedte møter, viktig å holde kontinuitet. Næringslivet og det offentlige må peke ut noen som kan delta med autoritet i denne fellesarenaen.
- Styringsgruppa som er nedsatt til dette prosjektet må få et mandat. (Er det slik at vi må ha 5 menn i 50 åra for å få til handling?)
- Folk har kommet lenger enn politikerne, kommunegrensene er ikke lenger viktig for innbyggerne. Kulturtilbud og interessante arbeidsplasser er det viktige.
- Vi må knekke de nye kodene for hva som er etterspurt, ref. sommerfesten på Giske med 25 000 deltakere. Unge vil ha liv og røre hele tiden. Dette kan ha overføringsverdi til Sunnmøre i framtida.
- Vi har ikke samme hierarkiet på Sunnmøre som man finner andre steder i landet. Vi

må kommunisere karrieremulighetene.

- Attraktivitet: Vi må kommunisere det vi er gode på.
- Ny teknologi: må hente eksternt, men vi trenger fremdeles en lokal base.
- Omdømme: Felles forståelse, folk må snakke samme språk. Fellesarenaer: Felles forståelse av realitetene, markedsføring, må evaluere og sette mye mål; what's in it for me?
- Hvordan forankre fellesarenaen blant lokalt næringsliv? Tettere og mer forpliktende samarbeid mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene, både på videregående og høyskolenivå.
- Gjøre Sunnmørskonferansen attraktiv for flere.
- Kommunikasjonsstrategi: Relasjonsbygging, realitetsorientering (Molde er ikke fienden, det er Asia vi konkurrer med); må satse bredere på næring, støtte nabokommunene.

15

- Det er mange funksjoner som ikke lar seg institusjonalisere. Dette kan bidra til å pakke inn hovedbudskapet. Hva skal et sånt råd vedta? Må fokusere på samferdsel, vi vil ikke ha noe nytt byråkrati. Gjør det så enkelt som mulig!

16

- Etterlyser næringslivet, vi må snakke sammen, dele informasjon og samle gruppene. Må få til grensesnittet mot næringsliv og mot ungdom.

17

- Sunnmørsalliansen. Vi må sanere bort splitting i to regioner. Viktig med en fellesarena kommune/næringsliv. Hvis bare politikerne skal dra lasset, blir det ikke noe ut av det.
- Bør skape "Høyskolens venner", og styrke området rundt høyskolene. Viktig å ha forståelse for høyskolenes og næringslivets behov. Må styrke den internasjonale konkurransekrafta.

3. Prosjektpakke 2011-2012. Vi kan ikke innrette oss mot alt. Hva bør vi konsentrere oss om?

Hvilke er de viktigste punktene som det også ligger lett til rette for å komme raskt i gang med?

3. Fra plenumsrunden – om Prosjekter 2011-2012

18

- Vi kan ikke innrette oss mot alt. Hva skal vi konsentrere oss om?
 - Må få i stand den internasjonale skolen og IB linja på Spjelkavik VG skole.
 - Vei/fly/bane, stabile forbindelser sommer og vinter.
 - Kompetansehus på Voldsdalsberga og i Nørvasundet; drive med

kompetansebygging maritim og marin.

- Kultur: Konferanse sal til 800-900 (med myke stoler), satse på festivaler, Ålesund storstue, hva med den?
- Viktig med Ja-holdning fra det offentlige til det som skjer i næringslivet.
- Trenger gode ambassadører – unge og voksne - som har tro på prosjektet; få Sunnmøre på offensiven.
- Må ha referansepunkt ifht tiltak som blir iverksatt, må satse breiere enn møbel, maritimt og reiseliv, må satse på gründerånd.

19

- Vi må støtte opp under de kommunene som gjør noe positivt, tenke stort, bygge en hel region. Vi må ikke drive og kive om de samme tingene.

20

- Satse på utdanning, det er ikke nok faste lærere på Sunnmøre. Vi trenger en rekrutteringskampanje. Vi må få flere mastergrader/doktorgrader; engasjement i høyskolens venner.
- Samferdsel: Må komme raskere til Ålesund.
- Kultur: Bygge på lokalt særpreg (verden vil til Flø) og applaudere de som gjør det bra.
- Reiseliv: Felles destinasjonsselskap.
- Regionalt senter for inkludering og mangfold.
- Etablere flere statlige arbeidsplasser.
- Støtte Herøy, bli flinkere til å markedsføre unge næringer, eksempel biomarine prosjekter.

21

- På arenaen kommer vi fram til viktige områder vi skal satse på. Arenaen skal ikke ha ansvar for gjennomføringen.
- Vi må sørge for at ungdommen har noe å gjøre på i fritida.

22

- Ikke enten eller mht kultursenter i grender og bygder, alle trenger et samlingshus. De store arrangementene må ha et tilholdssted. Sentrale ting må man konsentrere seg om i Ålesund, men må også bygge ut distrikta.
- Må ha raskere kommunikasjon, den er dårlig i dag. Trenger mer fra øyene nord, forbindelse over fjorden mot Stranda og Sykkylven. Forbindelse mellom Ålesund, Sula Herøy, og mot stryningene. Avgjørende for at det skal vokse industri.
- Få ungdommene tilbake til regionen eller til Ålesund. Bo i Ålesund og arbeide andre steder. Raskere kommunikasjon. Første store tiltak – kommunikasjon sørover.

23

- Region Sunnmøre med Ålesund i spissen må styrkes – byen er bærebjelken.
- Utrolig viktig å få ungdommen hjem, men det primære er å få ungdom til regionen – ikke bare ungdom tilbake. Det er behov for å få andre kulturer til å trives, eks asiater; forstå kulturen og få til integreringen. Få flere folk fra Polen, Kina, osv. til å komme.